

Poštna plačana
v gotovini.

ŽIVLJENJE IN SVET.

Tedenska revija

Štev. 4.

Ljubljana, dne 27. januarja 1928

Leto II.
Knjiga 3.

Kaj je spoznalo človeštvo v poslednjih 25 letih

IZ ZNANEGA PRIRODOZNANSTVENEGA ČASOPISA «KOSMOS» POSNEMAMO PO ČLANKU FR. KAHNA NEKATERE NAJBOLJ POPULARNE USPEHE PRIRODNIH VED V POSLEDNJIH 25. LETIH. IZPUSTILI SMO REČI, KI JIH V TEM ZGOŠČENEM PREGLEDU NEŠOLAN ČITATELJ NE BI RAZUMEL; TO, KAR PRI NASAMO, PA JE TAKO ZANIMIVO IN HKRATI LAHKO UMLJIVO, DA BO TUDI NAJBOLJ PREPROST ČITATELJ S PRIDOM PREBRAL NASLEDNJI ČLANEK. — OBLIKA JE PROSTO IN NAMENU PRIMERNO PRIKROJENA.

Röntgenovi žarki

Vsakdo je že čul o Röntgenovih žarkih, ki jih uporabljajo zdravniki, da »vidijo v živo človeško telo«. Pred četrto stoletje so bili ti žarki čudna posebnost, o kateri so razpravljali samo fiziki; danes so zdravniški instrument in razkrivajo od leta do leta globlje in jasneje skrivnosti notranjega človeškega telesa. Znanost se je posrečilo ustvariti umetno sonce. Solnčni žarki se ujamejo in uporabljajo za obsevanje. V temni zdravnikovi sobi obsinejo ubogega meščana, ki si ne more privoščiti zadosti solnca; če pa mu namažemo telo s »tekočo svetlobo«, z raztopino tako zvanega mesothoriuma, sprejema toliko solnčnih dobrot, kakor če bi bil ležal kje na kalifornijski obali.

Solnčni žarki v tabletih

In že ima čarovnik modernega zdravilstva v rokah še večjo, še pomembnejšo iznajdbo. Čemu je treba žarkov, čemu svetlobe? Gre vendar za učinek, ki ga ima svetloba na človeško kožo! Dognalo se je, da žarki ustvarjajo neko tvarino, tako zvani ergosterin, ki se tu »mobilizira« in preide v kri, ki nosi učinek svetlobe človeškemu organom. In glej — čarovnik vzame malce kaše, pomeša vanjo to tvarino, napravi tablete. Štirikrat na dan vzameš po eno tableto stisnjenih solnčnih žarkov! Kolikšna pomoč otrokom velikega mesta, ki nimajo zadosti solnca in trpe za angleško boleznijo. Uživajo zdravilo iz solnčnih žarkov in ozdravijo... In zares: angleška bolezen, težka nadlega velemestnega prebivalstva, utegne postati v prihodnjih desetletjih taka legenda, kakor sta n. pr. kuga in koze.

Spolne bolezni,

v tem primeru sifilida, ki se je po odkritju Amerike tolikanj širila in marsi-

komu za vedno zagrenila veselje z življenjem, so dobile v poslednjem četrto stoletju nevarnega sovražnika. Salvarzan se je izkazal kot uspešno sredstvo zoper sifilis. Še 25 let in še 25, pa bo tudi ta bolezen šla med bajke minulih dni in vse neštevilne knjige o sifilidi se bodo lahko nosile v grmado, ki bo veselo vzplapolala v znak osvobodjenja pred zahrbtnim sovražnikom.

Z vitamini*)

so se odkrile tvarine, ki imajo upravo strahotno moč; v prejšnjih časih jih ni nihče poznal. Ko so bile razkrite, so se kmalu našla tudi zdravila zoper boleznijo, ki so nastajale zaradi pomanjkanja tega ali onega vitamina. Zdravilo je kaj preprosto: uživa se hrana, ki vsebuje tisti vitamin. Kavina žlica soka iz repe zadostuje, da so mornarji varni pred težko boleznijo skorbut, ki je prejšnje čase razsajala na morju. Vzhodni narodi so bili osvobodjeni zla, ki je dolga tisočletja morilo prebivalstvo, tako zvane beriberi-bolezni, ko je veda dognala, da jo povzroča pomanjkanje nekega vitamina. Ugotovilo se je, da je treba uživati luskine, ki se olupijo z riževih zrn in ki vsebujejo ta vitamin. To se pravi: treba je riž pripravljati malce drugače in strahotna bolezen se umakne. Zdaj so lahko v prizadetih pokrajinah nekoč prenapolnjene bolnice za beriberi izpremenili v domove za otroke.

Tudi druge bolezni

zaznamujejo z izsledki moderne vede v poslednjih 25. letih znatne poraze. Tako zvana »serumterapija« (zdravljenje s cepljenjem seruma) se je začela uspeš-

*) O vitaminih je objavilo «Življenje in svet» poučno razpravo v 28. številki (str. 706).

no uveljavljati v boju zoper škrlatinko in ošpice, vsem znani zloglasni otroški morilki. Z umetnim pomlajevanjem se odpravljajo starostni znaki in operativno se da že danes izpremeniti spol nekaterih živali.

Hipnoza,

ki je veljala nekoč bodisi kot strašilo bodisi kot sleparija, je postala v rokah večšega zdravnika čudovito zdravilo. Grafologijo (določevanje človeškega značaja po pisavi), ki so jo takisto smatrali za neresno igračkanje, priznavamo danes kot vedo; skrivnosti človeške osebnosti preiskuje nauka o tipih; sorodstvo med ljudmi se bo dalo kmalu matematično natanko dokazati na podlagi krvnih skupin, razkritja, ki je v poslednjih letih prešlo v sodno medicino (n. pr. dokaz očetovstva na podlagi krvne preiskave). Tudi tako zvana psihoanaliza, ki raziskuje zvezo med človekovim spolnim življenjem in živci, pametjo, spominom, duhom, je dokaj razgrnila naše podzavestne skrivnosti in nas obogatila za marsikak nov pojem o izvoru nekaterih pojavov nervoze, o sanjah itd.

Barve iz premoga

25 let tehnike! Koliko triumfalnih uspehov! V prejšnjih časih so plačevali človeku, da je odpeljal ostanke premoga. Danes izdelujejo iz tega nekoč zavrženega materiala dragocene barve, ki se bleščijo kakor jutranja zarja in ki so tolikanj trpežne, da kljubujejo tudi solnčnim žarkom.

Iz asfalta — zdravila

Asfalt, s katerim tlakujejo po mestih ceste, daje zdravilo, uspavalno sredstvo, ki učinkuje tako zanesljivo, da bi človek mislil, kakor da se je posrečilo zajeti v posodo vodo čarobne reke Lethe, za kateri so verovali stari Grki, da je reka pozabljena.

Zrak v vrečah

Veda je pokazala, kako se pridobiva iz zraka, te nevidne, tanke, neotpljive tvarine, umetno gnojilo, s katerim napolnimo vreče in ki hrani semenska zrnca v prsti. Zrak postaja tedaj kruh!

Stroji namestu živine

Človeška omika se je povzpela na višjo stopnjo, ko je človek vkrotil razne živali in jih naučil, da so mu pomagale

izvrševati poljska opravila. V naših dneh se ta slika do dobra izpreminja: v naprednih deželah se čedalje redkeje vidi človek z živino. Na mesto živine stopa stroj. Stroj orje, seje, žanje, kosi itd. Tudi v tem pogledu se je v poslednjih 25. letih storil velik korak naprej.

Splošna slika pokrajine se izpreminja. Še pred 100 leti je izvrševal postiljon obči promet med različnimi pokrajinami. Nato se je pojavil hlapon, črni žrebec iz jekla, ki je čez dan rezgetal in bruhal oblake dima, po noči pa je žarečih oči in z ognjenim dihom brzel po svoji železni cesti, da so se plašili konji. Vlak ne plaši več konj sredi civiliziranih dežel; pred njimi beže volkovi v severnih stepah. V teku enega stoletja se je izvršil večji napredek nego poprej v več tisočletjih. A tudi temu pošastnemu žrebcu so šteti dnevi. V poslednjih 25. letih ga na vseh koncih izpodriva tajinstveno-prihuljen, toda eleganten in snažen električen vlak.

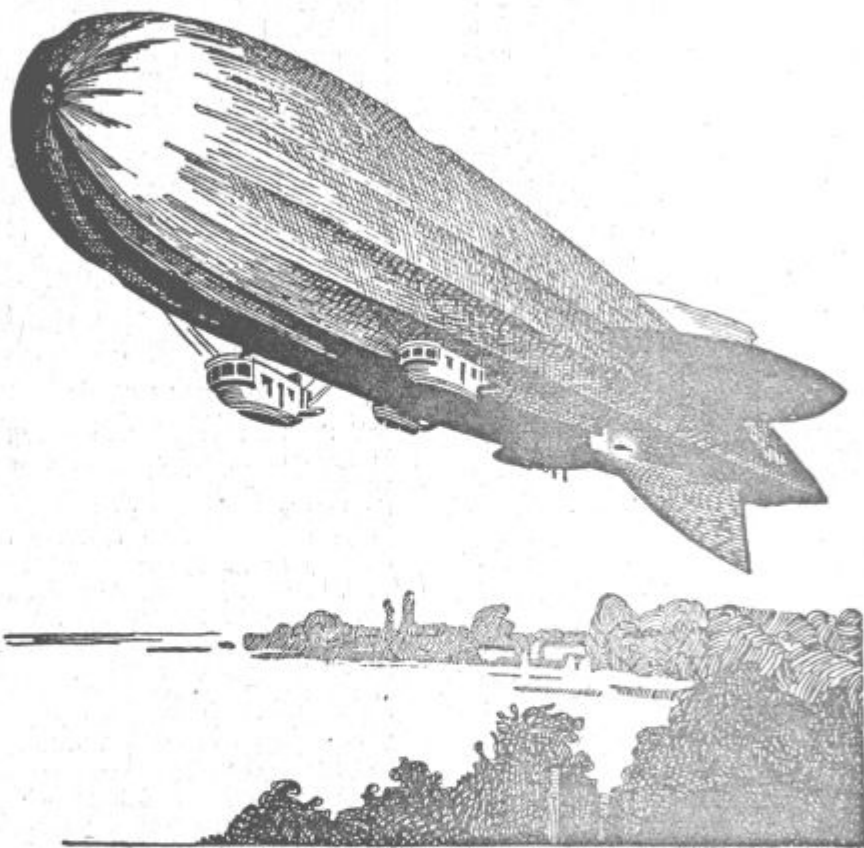
Zmaga motorja

V mestih počasi izumira zvesti, oves in seno uživajoči človekov prijatelj in pomočnik — konj. Izpodriva ga čedalje bolj z bencinom se hraneči motor, ki je uresničil staro človekovo sanjo, da sedi na čarobnem vozu, ki se sam vozi. L. 1875. je dunajski mehanik Marcus sestavil prvi avtomobil z bencinom. Okoli l. 1900. je šele novo vozilo zmogovito prodrlo v svet. Nobena žival se ni nikdar tako naglo razširila med človeštvom, kakor se je v poslednjih 25. letih razširilo vozilo z gumijevimi kolesi. Avtomobil je dandanes znan po vsem svetu; na ruskih stepah se mu umika častitljiva trojka, na strmih cestah čez visoke Ande izpodriva potrpežljivo žival lamo, v peščeni Sahari, kjer je tisočletja uživala kamela sloves pustinske ladje, dviga avtomobil oblake peska. Tako je tedaj napočila doba živali-stroja (zoon tehnikon — po starem grškem reku). In že — takisto po zaslugi motorja — plove po zračnem morju nad našimi strehami mimo zajetnega zrakovlova bencin uživa' oči ptič — aeroplan, ki tekmuje s pernatimi ptiči za prvenstvo v letu. Dosegel je bil že 500 km na uro. L. 1900. je bila Evropa poseben del sveta, v poslednjih 25. letih je postala tako majhen in neznamenat svet, kakor je bila nekoč stara Grčija. Generalni tajnik kakšne velike družbe potuje l. 1928. iz Londona v Ca-

rigrad hitreje, udobneje, manj pripravljeno, nego je nekoč potoval kak trgovec iz Kvarnera v Tržaški zaliv. Atlantski ocean, ki so ga pred tisočletjem smatrali za brezmejno lužo, ki obdaja naš svet in ki se končuje nekje v neskončnosti, je postal v naših dneh sportno tekmovališče letalcev. Medtem po je l. 1828. hči, ki se je omožila iz naših krajev na Češko, jemala slovo, za vse

požanje, zveže in zmlati hitreje nego dvanajst človeških rok. Zapiše svojo željo na papir, vrže pismo v posebno škatlo (poštni nabiračnik) in čez nekaj časa se bodo v daljni tovarni že sukale roke, da ugone njegovi želji. In ne bo čakal dolgo, pa bo dobil železnega pomočnika na dom.

S stroji se je človeško delo pomaknilo iz oblasti mišic v višje področje, kjer

ZRAČNA LADJA — IZPOLNjen, SEN, DAVNIH DNI...

življenje, lahko danes letalec, ki je preletel ogromno razdaljo med Ameriko in Evropo, stopi k telefonu in zakliče čez »neskončni« ocean najlepšo vseh besed: mati.

Gospodstvo strojev

Promet je strnil vse oddaljene dežele, premagal je nekoč nepremagljive daljave, omogočil je, da se lahko povsod, kjer se nahajajo sirovine, grade tovarne, ki okoli njih nastajajo nova človeška selišča. Kmet v tej ali oni daljni vasi izve, da obstoji stroj, ki mu žito

odločuje razum. Tovarniškega mehanika, ki vodi v vele mestnem prometu tovorni avto z 80 konjskih moči, telefonista ali radiomonterja, štejemo bolj k duševnim nego k ročnim delavcem. V vsem družabnem življenju se že čuti blagodejen vpliv dela s stroji. Dvanajsturni delavnik, ki je bil v prejšnjih časih skoraj povsod obvezen, se je umaknil osemurnemu; otroci se ne smejo več uporabljati za delo in obiskujejo šole, nedeljski počitek je zakonita in samo ob sebi umevna pravica ljudskih

množic. Dopust, некоč predpravica gospodujočih, je postal pravica vseh, ki delajo, in najnovejša uvedba »week-end«, t. j. počitek v soboto popoldne, je nov dar boginje Kulture onim, ki jih življenje stiska med mestno zidovje, da lažje pohite v naravo in se naužijejo čistega zraka in gorkega solnca.

Srednjeveški kralj bi zavidal današ-njega delavca,

če bi bil videl reči, ki jih danes rabi skoraj že vsak človek. Električna žepna svetiljka, ki jo nosi hlapec okoli pasu, bi bila okoli l. 1400. darilo, ki bi ga bil kak cesar poklonil sultanu. Mikroskop, s katerim že prvošolec gimnazije preiskuje rastline, bi se zdel očetu botanike Linnéju izpopolnitev njegovega ideala. Napoleon bi bil podaril za telefonski aparat otok Sicilijo. Iz ogromnih predilnic v Birminghamu in Axminsteru dobivamo vsak dan krasne preproge po vzorcih некоč bajnih perzijskih preprog in vsakemu meščanu je že mogoče, da si s preprogami okrasí tla. Južne sadeže, ki so še pred dvema rodovoma krasili samo knežjo mizo, uživa danes delavčev otrok na cesti.

Kulturni napredek

je s tem v zvezi. V omikanih deželah ima vsak človek vsaj ljudsko šolo, časniki, revije in poljudno pisane knjige odpirajo slehernemu neskončne možnosti samoizobrazbe. Pred 50. leti je pisal sloveči ameriški pisatelj Emerson: »Naša deca se smeje zmotam, ki si jih je dovolil Plinij v svojih prirodopisnih knjigah«. Plinij pa je živel pred mnogimi stoletji in je to dokaj umljivo. Ali že Goethe, ki je živel še pred 100 leti in je slovel kot ena najbrihtnejših glav svojega časa, pesnik in globok poznavalec prirode, bi prišel v zadrego, če bi bil moral prisostvovati pouku fizike v višjem razredu meščanske šole ali v nižji gimnaziji. Če bi hotel spoznati, kaj so Röntgenovi žarki, bi se moral seznaniti z vsemi izsledki moderne vede o elektriki in se naučiti nekaj sto novih strokovnih izrazov.

Tisk — prva velesila

Človek, ki je moral od ranega jutra do pozne noči v potu svojega obraza orati in prekopavati prst, ni imel ne časa in ne sile in smisla za kulturne ideale. Alj šofer, ki čaka z avtomobilom kraj mestnega parka, potegne iz žepa čas-

nik in bere. Sto milijonov — pomislite, kaj pomeni to število! — sto milijonov časniških pol vržejo tiskarski rotacijski stroji vsako jutro v svet; dan za dnem naskakuje človeško mišljenje, vednost in vest največja armada, kar jo je videl svet, pošastna vojska, sestojča iz milijard črk. Kaj so v primeri z njo nekdanje arabske vojske, križarji in drugi vitezi, ki so se некоč borili za svoje ideale?! Tisk, ki smo ga v prejšnjih časih imenovali sedma velesila, je postal v naših dneh prva velesila!

Pridružil pa se mu je nov, nič manj mogočen tovariš

radio.

Mirno, dostojanstveno stoje oddajne postaje, nič ni čuti iz njih; ali neskončno fini tresljaji tu sproženih zvokov trepečejo širom zemeljske oble. Ni ga koralnega otoka v Južnem morju, kamor ne bi hkrati v glasovi morskih valov prihajale tudi Schubertove melodije; ni je skale, ki moli v zvezdovito noč na Tavrusu, da se ne bi dala na nji ujeti v zraku kakšna pesem ali pomembna kulturna beseda. Ljudje v najbolj oddaljenih krajih so s čudovito, a v jedru preprosto pripravo lepo združeni z utripom velemest, teh današnjih kulturnih središč; samotni mornarji zunaj na morju in revni oglarji v Karpatih lahko takisto postanejo deležni teh dobrin.

Kino

je bil pred 25. leti še malo znana »čarovnija«, ki so jo kazali ljudem na sejnih in drugod. Danes je že malo majhnih mest in trgov, ki ne bi imeli lastnega kinogledališča, ki jih združuje s širokim svetom. A tudi kinematografu v današnji obliki preti starost.

Mrtve slike bodo jele govoriti,

kinematograf, ki ga bomo dobili skoroda sigurno v teku nadaljnjih 25 let, bo dokaj drugačen nego je sedanji. Govoreči človek na platnu bo imel barvo in plastiko, lahko bo krenil s platna in hodil med gledalci, izprehajal se kakor kak »duh z onega sveta« po stenah svetlobnega gledališča.

Nekoč so pravili, da ta ali oni »sliši travo rasti«. — Z novo iznajdbo, tako zvano »Zeitlupe« res vidimo travo rasti.

Čudeži napredka

Nameščeneč 1. 1930., ki biva v hiši z dvigalom in s toplo vodo, z električno

razsvetljava in s centralno kurjavo, s telefonom in radijem, ki se vozi na motornem kolesu ali v avtomobilu, je pravi kralj nasproti plemenitemu roparskemu vitezu v 13. stoletju, ki je moral prebiti svoje božične praznike v vlažni stavbi brez oken, v zadušljivem dimu, kraj ognjišča, na katerem se je varila zanj repina ali ječmenova kaša. Delavec starega veka je bil suženj, delavec srednjega veka hlapec — danes pa tovarniški strojnik z viržinko v ustih ravna velikega ciklopa, stroj, ki izvršuje človeško delo.

Človeštvo je v današnji dobi postalo nekaj, kar ni več sama publicca, prazen besedni zvok: človeštvo je resnica. Zamorec, čigar deda si za peščico steklenih biserov kupil kot sužnja, danes v motornem kolesu dirja po afriških cestah. Sinovj indijanskih poglavarjev, kakor jih poznamo iz fantastičnih povesti, ki so nas tolikanj vnmale v mladih letih, študirajo na indijanskem vseučilišču v Boliviji in se prerekaajo med

seboj o naukih Proudhona in Ljenina. Beduin, ki si je izza Mojzesovih časov pa do najnovejših dni stavil šotor v puščavi in ni iskal boljšega bivališča sebi in svojemu zarodu, začenja v naših dneh naročevati cement in si graditi hiše, kakor jih imajo naši ljudje. Na zajetnem truplu slovečega kitajskega zmaja v Sanghaju se lepijo v naših dneh progasi za in zoper komunizem; glede socialno-zdravstvenih uredb gre prvo mesto na svetu — Novi Zelandiji, kjer je otroška umrljivost najnižja. Še pred 25. leti je bila to dokaj drugačna dežela, ki nas je zanimala k večjemu zaradi svojih redkih znamk.

Človek se je povsod izpremenil, postal je pod vplivom razvoja in napredka, ki smo ga pravkar zarisali z najširšimi potezami, dokaj drugačen nego so bili njegovi dedje. Neprestano se vse izpreminja, svet še nima in najbrž ne bo nikdar imel trajne in dokončne podobe. Vse teče — je dejal že stari grški modrijan.

Ivan Bunin

Gospod iz San Francisca

(Dalje)

Obrežje, vse njegove strmine, vrtovi, pinije, rožnati in beli hoteli in dimaste, kodrasto - zelene gore, so letali pred oknom gori in doli kakor gugalnica. Čolni so butali ob steno, mornarji in potniki tretjega razreda so se vneto drli, nekje se je davil kričeč otrok, kakor da bi ga bilj povozili. Vlažni veter je pihal skozi vrata in z zibajoče se barke z zastavo gostilne »Royal« se je cvileče drl, ne da bi vsaj za trenutek prenehel, momljava paglavec, vabeč popotnike: »Kgoya-ah! Hotel Kgoya-ah!« In gospod iz San Francisca, ki se je počutil, kakor se je spodobilo zanj, namreč za starca — je že mislil z obupom in jezo na vse te »Royale«, »Splendide«, »Excelsiorje« in na te pohlepne, po česnu smrdeče človečke, ki se gnetejo v teh krajih. Nekoč, medtem ko je parnik stal, je bil odprl oči, se dvignil na divanu in se zagledal pod skalnatim brezom kup tako beraških, skozi in skozi plesnivih bajt, ki so se lepile druga na drugo tik vode, poleg čolnov, poleg nekkih cunj, pločevinastih posod in

rvavih mrež, da je občutil obup pri misli, da je to baš ona Italija, ki jo je prišel uživati. Naposled se je jela v somraku dvigati vedno bližje črna grmada, z rdečimi lučkami ob vznožju. Veter je postajal blažji, topel in dišeč. Po pomirjenih valovih, ki so se prelivali kakor črno olje, so tekli zlati, progasti odbleski pristaniških lučk. Potem je nenadoma zarožljalo in sidro je s pljuskom butnilo v vodo. Z vseh strani se je čulo tekmovalno besno kričanje čolnarjev. Takoj je postalo lažje pri srcu, zahotelo se je jesti, piti, kaditi, gibati se. Deset minut pozneje je prestopila rodbina iz San Francisca v nizko veliko barko, petnajst minut nato se je bila že izkrcala na kamenitem nabrežju, potlej se je vsedla v svetel, majhen voz, ki je brenče zdrdral navzgor v hrib med koli po vinogradih, mimo napol podrlih kamenitih ograj in krivuljastih, tu in tam s slamnato streho pokritih oranžnih dreves. Bleščeče sadje, oranže in debelo, lesketajoče listje, je smučalo navzdol pod hrib mimo odprtih oken vo-

za. Sladko diši v Italiji prst po dežju, vsak njen otok ima svoj poseben vonj!

Otok Capri je bil tisti večer vlažen in temačen. A zdaj je za trenutek oživel; razsvetil se je tu in tam, kakor zmerom ob uri, ko pride parnik. Na malem trgu vrh goré, kjer je bila postaja gorske železnice, je že zopet stala množica onih, katerih dolžnost je bila, da dostojno sprejmejo gospoda iz San Francisca. Prišli so še drugi tujci, a niso bili vredni zanimanja. Med njimi je bilo nekaj Rusov, ki so se naselili na Capriju, nemarno oblečenih in raztresenih od svojih knjižnih misli, z očali in dvignjenimi ovratniki starih, težkih plaščev*. Bila je še družba dolgonogih, dolgovratih, okrogloglavih nemških mladeničev v tirolskih nošah in s platnenimi nahrbtniki; ni jim bilo treba nobenih uslug, povsod so se počutili kakor doma in niso bili nič kaj radodarni. Zato pa je bil takoj opažen gospod iz San Francisca, ki se je mirno izogibal te in one družbe. Hiteli so pomagati njemu in njegovim damam iz voza, tekli so pred njim, da bi mu pokazali pot. Zopet so ga obdali paglavci in tiste močne caprijske babnice, ki nosijo na glavi skrinje in kovčege boljših potovalcev. Njih lesene coklje so zatrkale po malem trgu, ki je spominjal na opero in nad katerim je vlažen veter zibal električno kroglo. Tolpa paglavcev je zažvižgala po ptičje in pričela obračati kozolce. In gospod iz San Francisca je šel med njimi kakor na odru, pod hišami, ki so se vse zile v eno, tja proti nekemu srednjeveškemu oboku, za katerim je vodila navzdol k bleščečim hotelskim vratom uličica s šopom palme nad ploskimi strehami in s sinjimi zvezdami zgoraj na črnem nebu. In zopet se je videlo, kakor da bi kamenito vlažno mesto na skalnatem otočku Sredozemskega morja oživilo samo na čast gostom iz San Francisca; da so prav osrečili lastnika hotela in ga stori-li tolikanj gostoljubnega; da je na nje in samo na nje čakal kitajski gong, ki je takoj zadonel po vseh nadstropjih, brž ko so Američani stopili v vežo.

Gospodar, odbrano eleganten, mlad človek, ki jih je bil srečal, se je vljudo in odlično priklonil; za trenutek je osupnil gospoda iz San Francisca. Ob pogledu nanj se je gospod iz San Francisca nenadoma spomnil, da je videl

nocoj med drugimi zmedenimi slikami, ki so ga oblegale v sanjah, prav takega gentlemana, na las podobnega hotelirju, v istem spodaj zaokroženem žaketu, z isto maziljeno in skromno počesano glavo. Začuden je malo da ne obstal. Ali v njegovi duši že zdavnaj ni bilo več niti za proseno zrno kakšnih tako zvanih mističnih čuvstev, zato je njegova osuplost v hipu splahnela in oblede-la. Le ko so šli po hodniku, je šaljivo omenil ženi in hčerki čudno sličnost med sanjami in resničnostjo. Hčerka ga je edina razburjeno pogledala; nenadoma ji je stisnila srce otožnost, tako močan občutek osamljenosti na tem tujem, temnem otoku ji je šinil v srce, da bi se bila skoro zjokala. A ni črhnila očetu niti besedice o svojem občutku — kakor vedno.

Pravkar je odpotovala s Caprija visoka oseba — Reis XVII. Gostom iz San Francisca so dodelili prav tiste sobane, v katerih je bil stanoval. Pridelili so jim najlepšo in najbolj spretno hišno, Belgijko s tenkim in od steznika trdim pasom, z naškrobano avbo v obliki drobne zobčaste krone; potlej najbolj postavnega in izrazitega izmed lakajev, kakor oglje črnega Sicilijanca z ognjenimi očmi, in še najbolj urnega strežaja, malega debeluharja Luigija, velikega šaljivca, ki je v svojem življenju izmenjal dokaj služb. Minuto pozneje pa je rahlo potrkal na vrata sobe gospoda iz San Francisca Francoz maître d' hotel, ki je bil prišel, da pozve, ali bodo gospodje gosti pri obedu; sporočil je bil — za primer pritrjevalnega odgovora, ki o njem ni bilo dvoma, da so danes languške*, roastbeef**, špar-geljni, fazani itd.

Pod gospodom iz San Francisca so se še zibala tla, tako ga je bil izzibal ta ničvredni italijanski parobrodčič, vendar pa je počasi, lastnoročno, čeprav ne preveč spretno, nevažen takega dela, zaprl okno, ki je zaloputnilo ob prihodu maître d' hotela in ki je skozenj zadisalo po oddaljeni kuhinji in mokrih cveticah na vrtu. Odgovoril je počasi in razločno, da bodo obedovali, da bodi pogrnjena mizica nekoliko dalje od vrat, čisto v globini dvorane; potlej je dejal, da bodo pili domače vino in primerno suh šampaniec, ki bodi le za malo časa postavljen na led. Maître d' hotel je pritrdil vsaki njegovi besedi z

* Op. prev. Otok Capri z vilo Maksima Gorkega je bil zibelka ruskega komunizma.

* Morski raki.

** Goveja pečenka.

najrazličnejšimi glasovi, ki pa so imeli vsi samo ta smisel, da ni in ne more biti dvoma o upravičenih zahtevah gospoda iz San Francisca in da bo vse izpolnjeno natanko do pike. Naposled je naklonil glavo in je spodobno vprašal:

— To je vse, sir?

In ko je dobil v odgovor počasen »yes«, je dodal, da imajo danes v vežni dvorani tarantelo. — Plešeta Carmela in Giuseppe, ki sta znana vsej Italiji in »vsem svetovnim turistom«.

— Videl sem ju na razglednicah, — je rekel gospod iz San Francisca z docela ravnodušnim glasom. — Ali je Giuseppe njen mož?

— Bratranec, sir, — je odgovoril maître d' hotel.

In gospod iz San Francisca je za trenutek še nekaj pomišljal, a ni ničesar rekel in ga je odslovil.

Potlej pa se je jel zopet pripravljati, kakor da bi bil šel k poroki. Prižgal je povsod elektriko, napolnil vsa ogledala z odsevom svetlobe, z bleška pohištva in odprtih kovčegov, pričel se je briti, umivati in vsak trenutek zvoniti, medtem ko se je razlegalo po hodniku in preglaševalo njegov zvonec drugo nestrno zvenenje iz sob njegove žene in hčerke. Luigi je v svojem rdečem predpasniku in s prožnostjo, ki je lastna mnogim debeluharjem, prestrašeno pačil obraz, da so se mimo hiteče hišne s porcelanastimi vrči v rokah, smejale do solz. Letal je kakor žoga na zvonec, trkal na vrata s členki prstov in je vprašal nalašč plaho in s pretirano spoštljivostjo, ki je mejila na blaznost:

— Ha sonato, signore? (Ali ste zvonili, gospod?)

Izza vrat pa se je slišal počasen in škripajoč, žaljivo vljuden glas:

— Yes, come in...

Kaj je občutil in kaj je mislil gospod iz San Francisca na ta zanj tolikanj pomembni večer? Nič posebnega ni občutil, zakaj velika nesreča je v tem, da se vse na tem svetu vidi preveč preprosto. In če bi bil tudi občutil v duši, da se mora nekaj zgoditi, bi bil vendar le mislil, da se ne bo zgodilo tako kmalu, na vsak način pa ne takoj. Vrhu tega je hotel obilo jesti, kakor vsi, ki so prestali morskó bolezen, sladko je sanjal o prvi žlici juhe, o prvem požirku vina. Celó navadne opravke pri oblačenju je bil opravil v nekakem razburjenju, ki mu ni dalo časa za premišljevanje.

Ko se je bil obril, umil in spretno utaknil več zobov, se je postavil pred ogledalo in si je trdno pričesal v krtačami ostanke gostih, rumenkastih las okrog rjavožolte lobanje. Potlej je potegnil kremovosvilen trikô na krepko starikavo telo, ki se je zbog preobilne hrane debelilo v pasu. Obul je na suhe noge s ploskimi stopalj nogavice iz črne svile in je še nataknil plesne čevlje. Počepnil je, da bi si bil uredil s svilenimi naramnicami visoko zategnjene črne hlače in snežno belo srajco s štrlečim prsnikom. Dal je gumbe v blesteče manšete in je trudoma lovil zadnji gumb na trdem ovratniku. Tla so se še vedno zibala pod njim, konci prstov so ga hudo boleli. Zapona je zdaj pa zdaj močno uščipnila ovenelo kožico v votlini pod krljlem. A bil je vztrajen. Naposled je dovršil nalogo, čeprav so mu oči bleščale od napora in je ves posinél od preozkega ovratnika ki ga je tiščal na vratu. Onemoglo se je sesedel pred velikim ogledalom, kjer se je zrcalila vsa njegova podoba in se odražala v vseh drugih ogledalih.

— O, to je grozno! — je zamrmral in povetil krepko plešasto glavo. Ni se potrudil doumeti in se domisliti kaj je prav za prav grozno. Potem je — kakor je bila njegova navada — pozorno pregledal kratke, od putike v členkih odrevenele prste, njih debele in izbočene nohte mandeljeve barve in je ponovil prepričevalno: »To je grozno!

Tedaj je zadonel gong drugič po vsej hiši; razlegal se je glasno kakor v paganskem svetišču. Gospod iz San Francisca je urno vstal, še bolj zategnil ovratnik s pentljo in trebuh z izrezanim telovnikom; nato si je oblekel smoking, uredil manšete in se je spet ozrl v ogledalo. Tista-je Karmela, ožgana, z navihanimi smehlajočimi se očmi, na moč podobna mulatki, v pisani obleki s pretežno oranžnim nadšhom, utegne prekrasno plesati, — mu je blodilo po glavi. Bodro je stopil iz sobe, zavil po preprogi do sosednih ženinih vrat in je glasno vprašal, ali bosta kmalu pripravljena.

— V petih minutah, papa! — se je odzval doneče in že veselo dekliski glas.

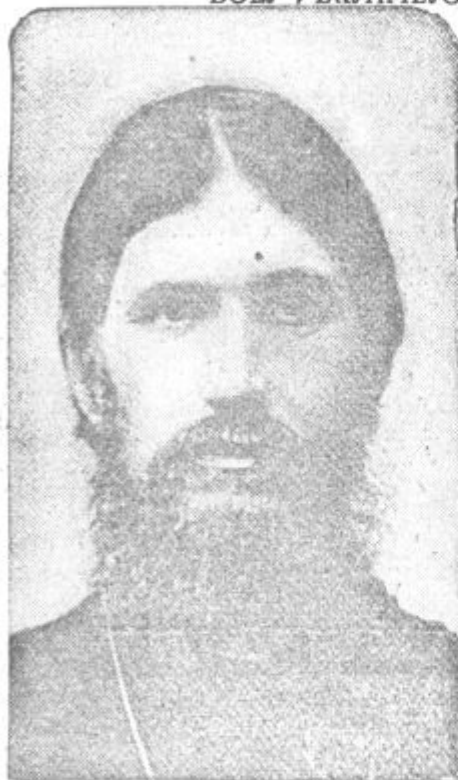
— Izvrstno — je odvrnil gospod iz San Francisca.

(Konec prihodnjic)

Smrt meniha-razuzdanca na carskem dvoru

V PARIZU JE IZŠLA IZPOVED RUSKEGA KNEZA JUSUPOVA «LA FIN DE RASPUTINE». PISEC POPISUJE POTEK DOGODKOV, KI SO POVZROČILI NASILNO RASPUTINOVO SMRT, OBENEM SE PA OPRAVIČUJE RADI OBJAVE, ČEŠ DA SE JE ODLOČIL ZA NJO SAMO ZAVOLJO MREŽE LAŽI, KI SE JE SPLELA OKOLI MENIHOVE SMRTI IN KATERI DANES LJUDJE BOLJ VERJAMEJO NEGO RESNICI.

RASPUTIN

Jusupov se je bil seznanil z Rasputinom v času, ko je bil »starec« najmočnejša osebnost na ruskem dvoru: kdo je postavljaj in odstavljaj ministre, potrjeval ali razveljavljaj sklepe ruske dume in tiraniziral carja in carico. Lečil je tudi carjeviča. Če je bil položil roke na boleče mesto, so minile bolečine. Če se je pa »starec« raztogotil, je carjevič trpel muke. Ves dvor je bil pokonci, car in carica sta bila nesrečna. Kadar se ni hotel Nikolaj II. pokoriti menihu, je Rasputin za nekaj dni izginil. Car ni mogel prenešati njegove odsot-

nosti. Velel ga je iskati in ga pripeljati naravnost pred njega. Šele potem mu je odleglo.

Med prvimi zagrizenimi nasprotniki Rasputina najdemo kneza Jusupova. Mladi knez študira v Oxfordu; ko se nekoč vrne domov v Rusijo, začne razpravljati o menihu. Neka sentimentalna prijateljica kneza, ki leta za Rasputinom kakor ponorela, hoče uvesti Jusupova za vsako ceno v krog menihove okolice. Ko se Jusupov seznanj s »starcem«, mu je že iz dna duše sovražen. Očita mu slabe vplive na carsko dvojico in nebrzdanost v življenju.

Tako je l. 1909. Jusupov čutil takoj npravno in telesno odvratnost napram Rasputinu. Rasputin pa, kakor se sliši čudno, vzljubi mladega kneza in se mu jame dobrikati ter ne ve, kako bi se mu prikupil. Potem gre knez zopet v inozemstvo, kjer ostane do začetka svetovne vojne. Ko se vrne domov, sreča vnovič Rasputina in sentimentalno prijateljico. Sestane se z visoko osebnostjo na carskem dvoru in ta mu pravi: »Edini izhod bi bil, da se Rasputin ubije. Če bi jaz ne bil prestar, bi to sam izvedel. Kdo bo imel pogum, izvršiti ta čin?«

Po drugem srečanju je Rasputin z Jusupovim še ljubeznivejši. Knez pa že začne snovati umor. Sestane se s kapetanom Suhotinom in z velikim knezom Dimitrijem. Oba ga potrđita v njegovih naklepih ter mu obljubita svojo podporo. Obadva očitata Rasputinu, da izrablja carja in carico za svoje namene, pa tudi, da je v zvezi z Nemci, z njihovim glavnim stanom. Ob tem času se že začena katastrofa ruske armade. Pojavljajo se upori. Ponavljajo se napake iz rusko-japonske vojne. Čete so brez živil, nimajo streliva in primeri se večkrat da nastopajo vojaki proti sovražniku, ki jih kosi z mitraljezami, s kamenjem in z batinami. Krivda za vse to pade na Rasputina, defetista, ki go-

vori vsak dan carju: »Ne ubijaj! Ali meniš, da je Bog ukazal klanje? Nemci so naši bratje!« Te besede izusti menih tik pred drugo ofenzivo, med bitko na Marni. Carjeva okolica se boji, da ne bi car podlegel vplivom in se dal pregovoriti za separatni mir z Nemci. Tako sledi mehanično sklep Suhotina, velikega kneza Dimitrija in Jusupova: »Rasputin mora izginiti, čim prej, tem bolje!«

Jusupov napne vse sile, da ne bi zbujal pozornosti in jame obsipati Rasputina z vsakovrstnimi ljubeznivostmi. Rasputin gre na limanice. Izliva mu svoje srčne občutke in pripoveduje, da so mu razgovori z Jusupovim zelo všeči. Menita se o njegovem bogastvu, o ženskah, Rasputin razodeva Jusupovu svoje načrte. Nekoč mu pove, da ga bo imenoval za ministra, da ga napravi za ruskega Kreza, itd.

Naklepi Jusupova postajajo čedalje trdnjši. Knez obvesti o svoji nakani poslanca Maklakova, ki je sprva rezerviran, pozneje pa se navduši za misel. Maklakov preskrbi Jusupovu morilca v osebi poslanca Puriškeviča. Blagoslovi ga in mu obljubi podporo in pomoč. Na pomenku s Suhotinom in Dimitrijem se določijo podrobnosti za umor: Rasputin naj pride k Jusupovu v goste. Da bi se preprečil hrup, sklenejo zarotniki zastrupiti meniha. Knez Dimitrij in Suhotin ostaneta v rezervi. Vojaški zdravnik Lazovert dobi nalog, naj preskrbi ciankalij in naj ga primeša tortam in vinu. Rasputinovo truplo naj se potem zašije v vrečo in vrže v Nevo.

Na dan pred 16. decembrom priredi Jusupov, katerega žena je odsotna, v podzemlju svojega stanovanja chambre particulières s preprogami, kožami in buffetom. Tudi razpelo je tu. Nato gre k Rasputinu in ga povabi na čaj. Starček se sprva upira in se vda šele potem, ko mu Jusupov obljubi, da pojde-ta pozneje k ciganom.

Dne 16. decembra zvečer pridejo k Jusupovu: veliki knez Dimitrij, Suhotin in zdravnik Lazovert.

Trojica ima nalog delati hrup z gramofonom, da bo izgledalo kot da je v hiši zabava. V buffetu je pripravljenih šest kosov torte. Dr. Lazovert jim je primešal ciankalija v toliki mmožini, da bi bilo dovolj za zastrupitev dvanajststorce oseb. Jusupov se pelje po Rasputina. Preseneti ga, da je menih nasproti njemu nezaupljiv in se skoraj ne

more odločiti, da bi se mu bil pridružil. Knez ga skuša pomiriti. Rasputin tipa in sprašuje, kakor bi slutil, da se pripravlja nanj atentat. Naposled sedeta v avtomobil in se odpeljeta k Jusupovu. Menih se silno prestraši hrupa v zgornjih prostorih in vpraša, kdo je tam. Knez mu odgovori: »Pomirite se, Gregor Efimovič, moja žena ima goste. Kmalu bo zabava končana in pojdejo domov.«

Ciankalij in samokres

Grozovit boj med maščevalcem in žrtvijo pa se prične šele tedaj, ko Rasputin odkloni i ostrupljeno vino, i pečivo. Jusupov mu prigovarja, naj je. Šele po eni uri naporega besedovanja se mu to posreči. Rasputin jemlje kos za kosom, požira ravnodušno in se razgovarja. Mirno uživa doze ciankalija, ki bi vsakega drugega že davno umorile. Briše si brke in češe brado, smeje se in pripoveduje anekdote. Knez postaja trd od groze. Popada ga strah, kaj bo. Strup je navidez brez učinka. Treba se je opogumiti. Jusupov ponudi »starcu« ostrupljenega vina. Rasputin zavrne, zahteva, naj pije iz čaše sam. In zgodi se čudež duševnega ravnotežja: Jusupov spusti kozarec s strupeno pijačo na tla, vino se razlije po tleh . . . Nato vzame drugo čašo s čistim vinom in pije. Rasputin seže tudi po pijači: njegova je smrtonosna . . .

Menih loka, se šali, govori dalje. Strup je kakor brez učinka. Le zdaj pa zdaj vstane, napravi par korakov, se zopet smeje. Strašen bes se loteva kneza. Najrajši bi šinil pokonci in zadalil žrtev. A treba se je obvladati.

Polagoma je starček prebledel. Vstane in zahteva čaj. Ko srkne nekaj požirkov, zahteva, naj mu Jusupov zapoje. Knez gleda in ne verjame svojim očem: povžil je toliko ciankalija, da bi pod njim omagal že bik — ta pa še vedno hodi po zemlji in se mu hoče veselja . . . Jusupov brenka uspavanke, poje domotožne pesmi. Potem vstane in skoči v zgornje nadstropje k zarotnikom ter jih vpraša, kaj naj ukrene. Sklene se, da je treba »starca« zadaviti. Pozneje meni veliki knez Dimitrij, da bi bilo bolje meniha ustreliti. V ta namen izroči Jusupovu revolver. Jusupov se vrne v podzemlje. Rasputinu ni dobro. Zopet zahteva vina in kvanta o ženskah.

Jusupov se spravi na noge in mu reče: »Boljše bi storili, če bi se ozrli v raz-

pelo!« Rasputin ga nemo pogleda, obstane. Knez stori odločilno gesto: ustrelji vanj. Kroglja pogodi »starca« naravnost v srce. Rasputin se zgardi. Prihitita veliki knez Dimitrij in kapetan Suhotin. Za trenutek nastane kratek stik, vse je v temi. Naposled vzpostavi Jusupov kontakt. Rasputin leži na tleh z zaprtimi očmi. Kroglja mu je šla naravnost skozi srčno mišico.

Zarotniki se odpravijo v zgornje nadstropje, da se posvetujejo o prenosu trupla. Doktor Lazovert se preobleče v meniha in se odpelje navidez proti Rasputinovemu stanovanju. To je treba storiti radi tajne policije, ki pazi na »starca«. Potem se Jusupov vrne pod zemljo. Potipa Rasputinovo žilo, ugotovi, da srce ne utripa več. Nenadoma pa se zgodi čudež. Dozdevni mrtvec odpre oko in upre pogled v morilca. Knez ne razume tega, obstane trd, se spremeni v steber. In groze še ni konec. Z mogočnim zamahom se »starec« zavijti pokonci. Iz ust mu vre krvava pena. Tuleč kot zver se vrže na Jusupova, objame ga z rokami kakor s šapami, oklene se ga z demonično močjo. V tem boju odrta knezu epolete na ramenih. Borba traja nekaj minut. Jusupov vrže žrtev na tla, steče po stopnicah navzgor, pove, kaj se je zgodilo . . . Tudi Rasputin si opomore. Ker ne more stati na nogah, leze po vseh štirih in doseže stopnice. Puriškevič ga ugleda in mu pošlje dve krogli. Zaman. Rasputin pride do izhoda na dvorišču. Tam so štiri vrata in samo ena so odprta. Nova groza! Rasputin se bliža baš tem kakor bi se hotel rešiti. Puriškevič kameni od strahu, a ima še toliko zavesti, da odda nova dva strela. Rasputin pade. V tem prihiti Jusupov. Puriškevič začne obdelovati žrtev z nogami.

Strelji so alarmirali sluge, ki so privreli skupaj, da vidijo, kaj je. Nekdo pripelje policaja. Knez ga ustavi in mu jame pripovedovati, da so pijani gostje streljali na psa. Na ta način ga odvrne od dogodka. Rasputinovo truplo zavlečejo na hodnik. Jusupov dobi napad in ne ve, kaj dela. Pozneje mu povedo, da je pretepel mrliča s pendrekom. Udrihal je tako strahovito po njem, da so ga moralj siloma ločiti od njega.

★

Puriškevič in veliki knez Dimitrij sta zavila Rasputinovo truplo v vrečo in ga vrgla v Nevo. V nervoznosti in zmedenosti pa sta pozabila breme ob-

težiti s svincem. Jusupov je čistil krvave madeže na stopnicah in ker se niso dali oprati, jih je pokril s snegom in blatom. Velel je nekemu slugi, naj ustrelji psa in naj ohrani crknjeno žival v skednju ter jo pokaže policiji, če bi kdo zahteval pojasnila.

Ob desetih zjutraj se javi general Grigorijev, šef peterburške policije ter zahteva natančnega pojasnila o nočnih dogodkih. Kdo je streljal? Jusupov pripoveduje izmišljeno zgodbo o pijanih ponočnjakih, ki so streljali na psa. »Je bil Rasputin med gosti?« vpraša general. »Rasputin?« se dela knez nevednega; »Rasputina — nj bilo. On ne prihaja nikoli k meni.«

Grigorijev pove Jusupovu, da se je neki gospod policaju predstavil za Puriškeviča. Rekel mu je: »Ljubiš Boga in carja? Poslušaj oznanilo: Rasputina ni več!«

Knez naglo odvrne, da je bil Puriškevič pijan kot klada in da je najbrže rekel: »Ubili smo psa, škoda, da nismo imeli v rokah Rasputina!« Nato pokaže generalu kadaver ustreljene živali. Grigorijev je napol prepričan, da govori Jusupov resnico, obljubi, da bo zadevo uredil, pripomni pa, da je car ves iz sebe in da se širi govrica, da je Rasputin umorjen.

Ko se general poslovil, začne Jusupov nanovo čistiti krvave madeže. Ker se ne dajo odpraviti z vrelo vodo in krtačo, jih prepleska z oljno barvo. Nato se peje k pravosodnemu ministru, ki ga sprejme zelo nezaupljivo. Javi se tudi pri svojem stricu, predsedniku dume Rodzijanku. Temu razodene resnico. Rodzijanko mu svetuje, naj se umakne nadaljnemu zasliševanju in naj izgine na Krim, kjer ima posestva. V trenutku, ko seda v vlak, pa ga po nalogu carice ujamejo in odvedo v palačo velikega kneza Dimitrija. Oba sta jetnika.

Dne 19. decembra se vrne car iz glavnega stana. Istega dne najdejo Rasputinovo truplo. Potegnili so ga iz Neve.

Palača velikega kneza Dimitrija je neprestano oblegana. Zdaj se zbirajo pred njo nasprotniki morilcev, zdaj njuni simpatizerji. Stopnice so zastražene po vojaštvu. Rusija ne ve, kako naj sprejme to dejanje. Vendar si listi že upajo imenovati čin domoljubno dejanje, daš jih radi tega konfiscirajo.

O Jusupovu in Dimitriju se širijo po mestu fantastične govorice. Nenadoma pa jih je konec — namesto smrtne obsodbe obeh morilcev izide odlok o pregnanstvu velikega kneza Dimitrija v Perzijo, Jusupova pa na Krim.

Rasputinovih pustolovščin je konec. Začno se upori, razkroj armade, pride boljševizem. Carja ujamejo, odpeljejo. Izginila je njegova senca, Rusiji ni več potreben niti njen lik.

Oskar José Möttl

Na obisku pri Indijancih

(Konec)

Pot skozi pragozd — Tropske rastline in živali — Presenetljivo srečanje — Prva pojedina z Indijanci

PERUANSKI INDIJANEC

Za Mercedesom se že pričinja pragozd. Najprej teče cesta vzorci z mogočno reko Tambo, ki ima nizko obrežje, zaraščeno z gostim grmičevjem pisanih barv. Pozneje ni več grmičevja marveč se razkošati pravi pravcati pragozd, ki ga okretne lijane čvrsto vežejo v nepronikljivo goščavo. Zdi se ti, kakor da bi na drevju rastle zajetne hruške in poganjali 2 do 3 metre dolgi storži. Motiš se: hruške so gnezda ptiča chihuaca, ki biva tod številnejši od muh in storži so roji divjih čebel. Solnčni žarek si mora na moč prizadevati, če hoče pronikniti v to gosto lozo, ondi pa, kjer pošine na tla, vidiš tisoč barv in nežnih odtenkov; lepota takega kotička v južnoameriškem pragozdu bi prekosila baino palačo princeze Šeherezade iz «Tisoč in ene noči». Okoli naših glav poletavajo celi oblaki metuljev, vmes švigajo pisani ptiči — oh, kako žive so barve njihovega perja! — tu in tam razgrne drevesne krošnje truma opic, ki se nekam zaubno reže na nas, čeprav jim nismo nič kaj všeč, zakaj z drugega drevesa že lučajo na nas sadeže ali veje, pa ne baš lahke in krhke.

O civilizaciji pričuje edino le dva metra široka cesta. Vzdržuje jo peruanska država tja do Puerto Bermudez; tu je cestarjem znatno težje nego na naših prometnih cestah. Rastlinstvo je namreč obdarjeno s pravo tropsko živostjo; to vam raste neprenehoma in zarašča skoraj čez noč vse, kar je človek pripravil v svoje posebne namene. Zato morajo biti cestarji skoraj vedno na cesti; ondi, kjer tri ali štiri mesece ne gospoduje macheto — nož za rezanje tropskih rastlin — postane cesta taka, da ne moreš več naprej.

Prispela sva na obalo reke Perene, kjer je neka angleška družba uredila poizkusno farmo, predvsem za plantaže kavovca. Družba je zgradila most čez reko Tambo; voda pa je tu tolikanj deroča, da je bil mogoč samo tako zvani viseči most. Zato je dala družba očistiti

Stražar na mostu je stari belec, ki ima mično ime don Juan. Ko je izvedel da sem Čeh, je na široko odprl oči in — jel govoriti po slovaško. Kie vse se najdejo Slovani! Povedal mi je, da živi v pragozdu že več ko petdeset let. Ima menda tri žene, Indijanke so plemena

INDIJANSKA MATI HRANI OTROKA

in pripraviti velike skale na obrežju, v katere so poleg zakovali verige. Pri delu so odkrili na skalah posebne hijeroglife, ki so primitivno vklesani v kamen. Več učenjakov je že raziskavalo te čudne napise, a zaman. Podoba je, da so se hijeroglifi ohranili iz pradavne dobe Tiahunakov, ki so še pred Inki naseljevali te pokrajine.

Amneschov; čeprav je videl že več kot 80 pomladi, se vendar lahko poba-ha, da je oče šestmesečnega zdravega dečka. Nekoč je bil poglavar plemena Cashibos. Zdaj je zelo zadovoljen s samim seboj in si ne želi boljšega življenja. Čuvaj mostu je postal zavoljo velikega vpliva, ki ga ima nad Indijanci. Ta prijazni starec mi je storil veliko

uslugo; po njegovem posredovanju sem lahko preživel nekaj časa v naselbini Urgominos, ki je last divjega plemena Kampov z obale reke Ucayali.

Ungominos leži pet dni od kolonije Perene. Steza vodi skozi gost pragozd. Ni bilo prvokrat, ko sem si moral krčiti pot skozi južnoameriško goščavo, vendar še nikdar nisem hodil tod v družbi prvih »prirodnih otrok.« Spremljala me je na poti, ki se je ne bi sam nikdar lotil, cela družina Kampov. Često smo morali lezti po štirih in sekati mogočne praproti z njih zajetnimi listi; pri koreninah vam imajo debela kakor drevesa. Tu in tam smo zašli na močvirja in smo morali ubrati gosjo vrsto previdno in korakoma po ozki stezici.

Ko smo zašli v temačno senčo velikanskih krošenj, ki jih ni moglo pronikniti niti solnce, smo čutili grozno osamljenost; ne da se popisati z besedami, kakšna so ta čuvstva. Kako si oddahneš nekoliko pozneje, ko se okolica na mah izpremeni, kakor da bi se bil kdo dotaknil sveta s čarobno palico: iz kraljestva temačne tišine pridemo na svetlo jaso, kjer sijne solnce in vrešče ptiči. Na nekem mestu smo morali preiti reko Tambo, ki je zbog prejšnjega deževja silno narasla. Naši spremljevalci so zaudno lahko in sretno plezali po debelu ogromnega drevesa, položenem z obrežja na obrežje, medtem ko je menš in sopotnika spreletavala kurja polt, če sva se nehote ozrla na deročo vodo pod deblom. Ali midva belca sva strumno premagovala i fogo in strah, tolikanj so naju bodrili ti dobri »otroci prirode«.

Zanimivo je opazovati Indijanca na poti. Ondi, kjer bi naš človek poginil od gladi, bo Indijanec zmerom našel zadosti hrane. Pozna vrednost in pomen vsakega grma in drevesa; često izruje iz prsti koreninice, ki sličejo našemu hrenu in ki pečene tekneje bolj od najslajših kostanjev.

Sprejem v naselbini divjih Kampov — Njih nravi in življenje — Pojedina z opičjim mesom — Plesi in orgije — Strahotna darila

Naselbina Ungominos leži na rebu planote. Ograjena je z lesenimi palisadami, ki so na gosto prepletene s trnjem. Tu živi 200 ali še nekaj več rodbin v kaj preprostih »hišah«. V zemljo je zabitih četrto ali šestero kolov, na katerih je nekaka »palanda« in potlej streha; sten sploh ne poznajo.

Med potjo vznemirjajo razne bolj ali manj nežne živi, kakor so n. pr. ogromni pajki, toliki kot je piščanec, čijih pik je smrtno nevaren, ali pa gadi, ki niso vedno bežali pred nami. Kadar iztegnejo svoja telesa in zasikajo proti nam, pripravljajoč se, da se vržejo na nas, je pšica še najzanesljivejše obrambno sredstvo. Srečnejše je bilo naše srečanje s čredo pekarijev, divjih merjascev; pobili smo kar pet komadov te zverine, ki ima vrlo tečno meso. To bo pojedina — sem si mislil — saj je mesa toliko, da bi nahranil cel bataljon. In je res bila pojedina, le glede količine sem se bil dokaj uštel, ne računaje z izredno požrešnosjo mojih indijanskih prijateljev. Le-ti niso prenehali z obedom, dokler niso obrali poslednje kosti. Neverjetno je, koliko lahko sne takšen-le Indijanec. Res je, da ume tudi stradati, ali če se mu ponudi prilika — to vam bo basal svoj trebuh, da bi človek mislil: zdaj pa zdaj bo počil. Nič mu ni mar, kaj bo jutri.

Tej pojedini je sledil štiri in dvajset urni odmor. Medtem ko so si Indijanci privoščili spanja, sva midva belca razgledavala okolico. Videla sva žival, ki živi zgolj od mravelj; s tacami razbrska mravljišče in lovi z dolgim jezikom bežeče mravlje. Tu sem tudi prvokrat videl živega kameleona. Grel se je na solncu in smaragdnozeleno barva približno meter dolgega trupla se je jasno odražala od sivega ozadja. Kakor hitro je opazil mene, je brž izpremenil barvo v rjavkast ton; ko sem ustrelil, je popolnoma počrnel in izgubil v goščavi. Čul se je njegov glas, ki spominja na pasje lajanje.

Naposled smo po šestdnevni poti dospeli tja, kamor smo se bili namenili. Ondi so bili že obveščeni in nas je poglavar Quinchor vljudno dočakal in pozdravil. Vse to je bila zasluga ljubeznivega rojaka dona Juana

Pleme Kampov je na Akreškem ozemlju vrlo razširjeno. Kampi niso visoke postave, prej nizke rasti nego velike, imajo pa krasne mišice in lično razvito telo. Civilizacije se bratijo na vse pretege, dasi popotnikov ne napa dajo naravnost kakor druga plemena, zlasti pleme Kashibov; vzlic temu pa je

za belopolte popotnike priporočljivo, da se ne srečujejo z njimi. Belcev ne marajo; pa imajo nekoliko prav, saj so le-ti prepogosto nečloveški z njimi. Imejitelji kavčukovih nasadov vprizarjajo na nje prave roparske pohode, hoteč si tako nabrati cenenih delavcev; zažgo vas, ubijejo vsakogar, kdor se jim upre, ugrabijo žene in otroke in postopajo z njimi slabše nego z živino. Kadar se svobodoljubna indijanska kri vzbuni zoper nasilje, gorje belcu, ki pride tem možem v pest! Usmiljenja ne poznajo in kri zaznamuje vsak njihov korak.

Kampi niso ljudožrci kakor Kashi-bos, ali kadar so razdraženi od vojne, se neredko primeri, da snedo belca, ki je postal njih žrtev. Vzlic temu umejo razlikovati med belci in belci: donu Juanu se ne bo nikdar zgodilo nič žalega in tudi nekemu Špancu ne, ki živi že dolga leta v pragozdu. Všeč jim je njuna dobrotla in ljubeznivost.

Ob vsaki vzbuni prodre semkaj vladino vojaštvo, ki upornike do dobra «ukroti». V časnikih glavnih mest potlej čitamo, da so se tam in tam vzbunili Indijanci in po kratkem boju, v katerem je padlo 8 ali 10 upornikov, se je «vzpostavil red in mir». Take vesti pa je treba brati nekoliko drugače; dostavi k navedenim številkam dve ničli, če hočeš imeti vsaj približno resnično število žrtev. Tako je v Gran Chacu postavil neki častnik 14 Tobov v vrsto drugega za drugim in je streljal vanje iz Mauserjeve puške, da bi dognal njeno prebojnost. In pravijo, da ga je na moč razljutilo, ko je videl, da jih je krogla ubila — samo sedem. Toli nazoren pouk o civilizaciji ugaja nemara prebivalcem omikanih dežel, ali ubogi «divjaki» nimajo zanj pravega čuta . . .

Samí na sebi so ti ljudje začudo vljudni, potrpežljivi in gostoljubni. Takoj prvega dne po našem prihodu v taborišče Kampov so priredili veliko gostijo. Poglavitna delikatosa te pojedine je bilo meso opice tité, ki je vrlo slastno, čeprav je bilo na pladnju videti, kakor da bi ležal maihen otrok. Opice, ki jih je tu veliko, so pri Indijancih kaj priljubljena jed. Sam sem ustrelil nekaj glav tití, opic, ki so visoke približno 1 meter, in jucumari, ki dosežejo rast malega človeka: 160 cm. Ker vsaka ustreljena opica obvisi z repom na veji in visi toliko časa, dokler sama ne pade na tla, jih Indijanci trosijo s poseb-

nimi vrvmi, ki jih večče mečejo na drevo in tako ovijejo opičje truplo, da cepne na tla.

Toda vrnimo se k naši pojedini. Tečno meso smo zalivalj z *masato*, nekakim pivom, ki ga vare iz *yuke*, krompirju podobne rastline, ki jo žene dobro prežvečijo, tako da vziđe kot testo. Nima neprijetnega okusa in ni baš močna, ali Indijancem, ki jo pijejo v velikih merah, rada zavrti glavo in noge.

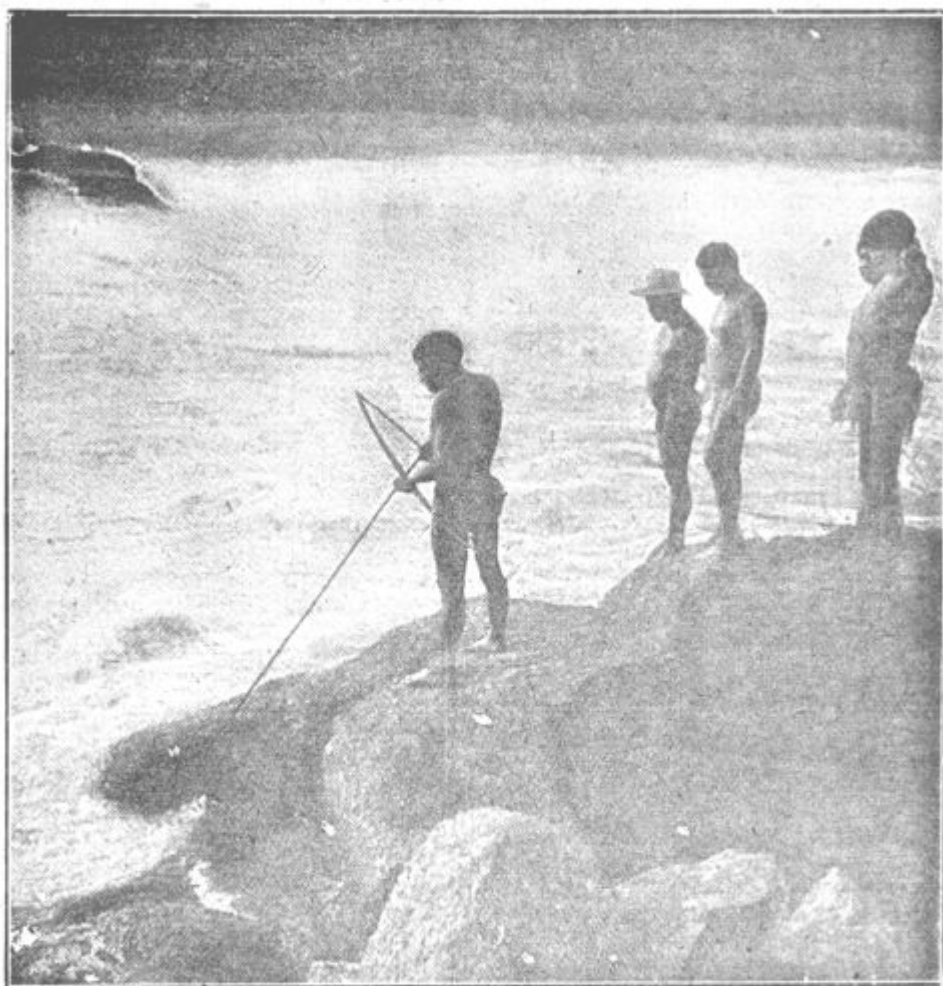
Najprej se posedli okoli pojedine sami može; stoprav pozneje, ko so se očanci dodobra nasitili in razgreli, so prišle žene in so jele divje plesati; ples se je počasi razvil v pravo orgijo, ki je trajala do jutra. Ples so otvorili može med sabo; videjo se je, da ob zvoku štirih bobnov samo prestopajo z noge na nogo. Nato je takt postajal čedalje hitrejši, v ples so se vplele žene, na mah se je zdelo, da plešejo moderen evropski shimmy. Plesali so nenehoma; če se je ta ali oni par preveč razgrel, je stopil po «masato». Tudi naju niso pozabili; poslali so nama dve domačji lepotici.

Kampi žive v mnogočinstvu. Dvanajstletna dekleta so tu že matere; de-višstvo je pri starejših dekletih bolj slabost kot vrlina. Ženijo se brez posebnih obredov; kdor si najde kako dekle, plača staršem neznatno odškodnino ali pa jo kar odpelje na dom. Ako čez nekaj časa odpusti ženo, se le-ta vrne z otroci na očetov dom in ondi čaka, da pride po njo kak moški.

Oblečeni so Kampi prav preprosto. Samo ob sebi se ume, da industrijske obleke ne poznajo; izdelujejo si jo sami iz drevesne skorje ali iz bombaževine. Nosijo dolgo srajco rjave barve, ki je pri moških odprta na prsih, pri ženskah pa na ramenih. Glavo pokriva moškim obroč iz bambusove trave, medtem ko si poglavar v znak svoje časti navesi še veliko perje. Umejo si izdelati iz raznobarnih zrn lepe ogrlice in ovratnice, višek elegance pa je pri njih zlat ali srebrn gumb v nosu. S sabo sem bil prinesel nekaj kraguljcev, ki so se dekletom takoj priljubili in sem dobil za nje marsikako posebnost. Tako so mi n. pr. dali posušeno človeško glavo v velikosti 30 cm. Ni bil domači izdelek; dobili so jo sami od plemena Kashi-bov, ki so neozdravljivi ljudožrci in posebno čislajo meso belcev. Ta divji narod, s katerim sem se bil takisto seznanil, živi na levem

bregu reke Pashitea in se vedno vojskuje s sosednimi plemeni. Kashibi so večje rasti, hodijo nagi in si brijejo lasse. Kot vojno trofejo si ohranijo vsako glavo ubitega sovražnika, ki pa jo s kuhanjem, z nekimi rastlinskimi soki in s tem, da izrežejo nekatere kosti,

zelo zmanjšajo. Pravijo, da je treba te kosti izrezati že na živem telesu, češ da bi pozneje pri kuhanju počile. Nemara je to krivo, da imajo vse te glave še vedno izraz strahovite groze in bolesti.

*INDIJANCI LOVE RIBE
(Ob pritoku Amazonke)*

Z Indijanci na ribolov — Čudne ribe v tropskih vodah — Polozaj indijanske žene — Presrčno slovo

Bilo je ob času, ko so naraščale vode. Poglavar je naju povabil na ribolov.

Vse reke imajo obilo rib, in sicer zares rib, ne le ribic. Med njimi slovita zlasti več ko meter dolga dorado in sabalo, pa tudi večje, n. pr. tri in pol metra dolge toro in bufeo. Niso vse baš

neškodljive. Palometa se utegne kradoma približati plavajočemu človeku in ga olajšati za kos mesa — navadno na tegnu. A palometa ne priplava sama, ker živi v jatu; preden se človek zavede in pobegne, je že žrtev teh ribjih požeruhov. Nič manj ni nevarna elek-

trična jegulja ali pa «*la raya*», ki živi večinoma v kalnih vodah in zadaje s svojim vgrizom težke, včasih celo smrtno rane. Te ribe in vodni gadje so popotnikom nevarnejši od številnih kajmanov in aligatorjev, ki se solnčijo na obrežjih in se za mimogredočega človeka niti ne zmenijo.

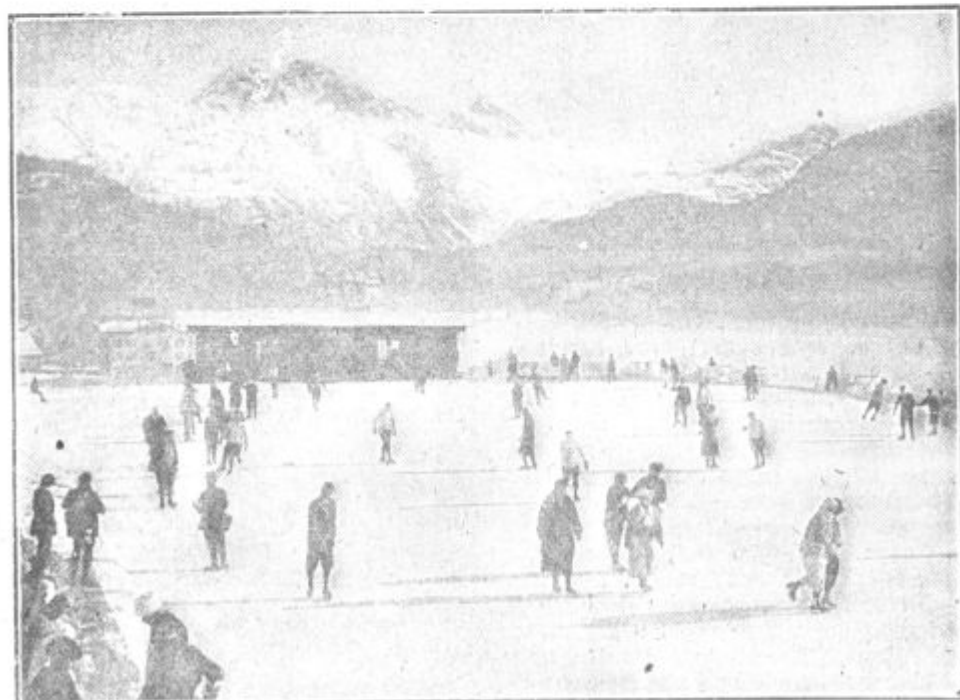
Indijanec je sploh strasten ribič. Kaj pa, takih-le velikanov ne moreš loviti na trnek. Indijanci rabijo v ta namen poseben lok s pšico, s katero streljajo ribo; ne merijo pa na njo, marveč v zrak nad njo, tako da se pšica od zgoraj zarije v ribo. Pri tem so tako spretni, da je malo pšic, ki bi zgrešile cilj.

V času, ko narastejo vode, pa gredo vsi možje na ribolov. V ta namen zajeze z račjem kak ne baš globok rečni pritok in ga puste zaprtega en ali dva dni. Voda, ki zdaj ne odteka neovirano in naglo, se dotlej malce segreje, kar mimo raznih vab, ki jih položijo v pritok, privabi nešteto rib. Na dan ribolova, še preden vzide sonce, ojačijo zavoro z gostim trnjem. Potlej se

možje razkrope v vodi. Vsak ima dva kamna in neko travo, ki jo s tema kamnoma zmelje in nato spusti v vodo. Ta trava počasi omamlja ribe, ki se zaman trudijo, da bi ušle preteči nevarnosti. Čez nekaj časa so tolikani omamljene, da plavajo po površini kakor začarane. Ta omama ne traja dolgo, toda spretni ribiči večje izrabijo trenutno stanje in jih urno spravijo na obrežje, ubijejo in obesijo na sonce.

Tako posušene ribe in nekoliko yuke, ki jo sade na svojih bornih njivah, so edina zaloga živeža, s katero se preskrbe za bližnjo prihodnost. Drugače pa žive brez skrbi, ne meneč se, kaj bodo jedli jutri.

Največ dela sloni na ženskih ramednih. Žena obdeluje polja, nosi prtljago na poti, suši ribe, pripravlja jedače in pijače, medtem ko se mož mudi na lovu ali pa udobno počiva v senci. Rodbinskega življenja skoroda ni. Kampa je sebičnež; če se mu obeta dobiček, rad žrtvuje žene, otroke in sorodnike. Z bolniki nima nihče posebnih skrbi; kvečjemu pokličejo čarovnika, ki za-

NA DRŠALIŠČU V ST. MORITZU
K članku »St. Moritz, svetovno središče zimskega sporta«

klinja zle duhove in žge pred bolnikom vsakojake rastline; če to ne pomaga, ga zaneso daleč v gozd in ondi prepuste usodi.

Kampi — kakor Indijanci sploh — verujejo tudi v posmrtno življenje, čeprav je njihov paradiž prav za prav na zemlji, in sicer takrat, ko se lahko najedo do nemoči. Ta požrešnost ni lastnost samo tega plemena; spoznal sem jo pri vseh indijanskih rodovih Južne Amerike.

Najbolj priljubljeno orodje Kampov, ki ga umejo uporabljati uprav virtuozno, je lok s pšico. Le-teh je več vrst: za ribo imajo dolge in votle, da se ne bi mogla potopiti, za zveri krajše, a opremljene s silnimi, trnku podobnimi kavliji, da ne bi mogle iztrgati pšice iz rane; za drobne ptiče pa zopet tanke, ki jih izdelujejo iz bambusovih cevi. Pri vseh vrstah lova očitujejo indijanski lovci občudovanja vredno spretnost. Na veliko zver merijo pšice ležé, napenjajoč lok z nogami. Strelca preleti včasih daljavo 60 m, ne da bi zgrešila cilj. Prav tako dobri strelci so Kampi pri modernem orožju. Sicer je belemu prebivalstvu strogo zabranjeno, prodajati rdečkožcem orožje in strelivo, vendar se mulati kaj malo zmenijo za to. Kampi umejo ceniti pomen pušk, zato jih ljubosumno varujejo. Moj gostitelj se je pobahal s celim arzenalom pušk raznih sistemov.

★

Več ko deset dni sem prebil v taborišču teh divjih, vendar pa toli gostoljubnih ljudi, ki bi si z dobrim človekom delili poslednjo troho vsega, kar imajo. Preden smo zapustili civilizirane kraje, so nas na moč svarili pred njimi; pravili so tudi, da ni večjih tatov od njih. Čeprav sem imel seboj predmete, ki so jim ugajali in je bilo tudi dovolj priložnosti, da bi jih bili izmaknili, mi ni izginila niti ena sama malenkost. To zadošči ilustrira ne samo njih značaj, ampak tudi nezaupljivost in krivičnost belcev nasproti divjim Indijancem, ki jim niso storili nič drugega, kakor da se nočejo ali ne morejo dovolj hitro prilagoditi njih organiziranemu izkoriščanju. Midva s tovarišem svą prišla k njim z dobrimi nameni, pa sva jih zategadelj lahko zapustila z dobrim prepričanjem.

Na povratku naju je spremljal nekaj časa sam poglavar Quinchoro. Kmalu

pa je napačil trenutek slovesa. Ustavili smo se pred ozemljem plemena Amneschov. Dalje Kampa ni smel. Stisnili smo si roke, pogledali še enkrat drug drugemu v obraz in odšli vsak v svojo stran. Midva sva nadaljevala pot vzdolž ob reki, kjer je čakal nadaljnji vodnik. Jedva sva prišla kakih 200 korakov dalje, kar čujeva topot korakov: pritekkel je poglavar Quinchoro in nama dal v spomin talisman iz opičjih zob.

Zopet slovo. In še žalostnejše...

In ko sva stopila na ozemlje drugega plemena, so se začeli spominati na divje in maščevalne, a hkrati tudi vljudne in gostoljubne Kampe, ki jih nikdar ne pozabim.*)

*) Članek smo prevedli po izvorniku, ki je izšel v 2. številki 10. letnika češkega zemljepisnega mesečnika «Širým světem».

Dr. rer. pol. Fred Crobath

St. Moritz – svetovno središče zimskega sporta

KMALU SE BO ZAČELA V ŠVICARSKEM LETOVIŠKEM KRAJU ST. MORITZ SVETOVNA OLIMPIJADA ZIMSKEGA SPORTA, V KATERI BO TUDI VRSTA NAŠIH SPORTNIKOV TEKMOVALA ZA SLOVES JU, GOSLOVENSKE TELESNE KULTURE. PRIOBČUJEMO NEKAJ VTISOV SLOVENCA, KI JE PREBIL BOŽIČ V TEM KRAJU, KJER JE ZIMA «SOLNČEN PARADIŽ».

St. Moritz leži v jugovzhodnem delu Švice, v dolini Engadin in je najvišji kraj v tej dolini (1856 m). Obdaja ga veriga 3 — 4600 m visokih vrhov. Leži ob krasnem, podolgastem jezeru, ki je nekoliko manjše od Blejskega jezera. Ta kraj je slovel kot sportno središče že v 18. stoletju, po dovršitvi gorske železnice pa zaznamuje ogromen razmah. Razvil se je v krasno mesto, obstoječe skoraj iz samih hotelov. Posebno procvita od leta 1895., ko so zgradili najelegantnejši hotel *P a l a c e*. Svetovna vojna, kaj pa, tudi temu kraju ni prizanesla in je ubila tujsko-letovišarski promet. Takoj po vojni pa so razvili domačini intenzivno propagando po vsem svetu, zlasti v Angliji in Ameriki. Največ zaslug za obnovo St. Moritza in vzpostavitev njegovega slovesa si je pridobila londonska banka *J. Cook & Co.*, najboljšo svetovno podjetje za tujski promet, podobne vrste kakor naš «Putnik». Že leta 1922. je tujski promet dosegel predvojno višino, od tega časa dalje pa stalno narašča, tako da je v zimski sezoni od 20. decembra vedno prenapolnjen.

Letovišče se deli v St. Moritz-Dorf in St. Moritz-Bad. Prvi leži visoko na pobočju hriba, ki je posejan s krasnimi hoteli, penzijami, zasebnimi hišami za letoviščarje. Pod njim v dolini ob jezeru in reki Ini leži St. Moritz-Bad, tudi z modernimi hoteli (do 300 postelj) in mineralnimi kopališči. V tem kraju je sezona samo v poletju, pozimi pa je večina hotelov zaprta, ker je vse življenje koncentrirano v St. Moritz-Dorf, ki ima na razpolago približno 100 poslopj z okoli 5000 posteljami (skupno z Bad-om 8000 postelj). Za goste letošnje Olimpijade, — računajo, da jih bo čez 20.000 — so preskrbljena stanovanja tudi v daljni okolici, kakor v Pontresina, Celerina, Samaden, Kamfer itd.

Podnebje je v St. Moritzu priznano ugodno. Odlikuje ga suh mráz, čist alpski zrak, izolirana in proti vetrovom

zavarovana lega kraja. Najbolj slovi «Die Sonne von St. Moritz», ki ima izredno krepilno moč. Kraj je zelo solnčen, oblačnih dni skoraj ne pozna, kar je pač največja prednost St. Moritza v primeri z ostalimi alpskimi letovišči. Kljub tej izredno ugodni klimi ne smejo bivati v St. Moritzu bolniki (zanje je Davos, Arosa in drugi kraji), ker kraj hoče imeti ime in značaj družabno-sportnega središča Švice in sveta. Pač pa so v njegovi okolici razni zasebni sanatoriji, klinike, vzgojevalni zavodi svetovnega slovesa, namenjeni lažje bolni mladini. V teh zavodih traja šolsko leto od septembra do aprila.

★

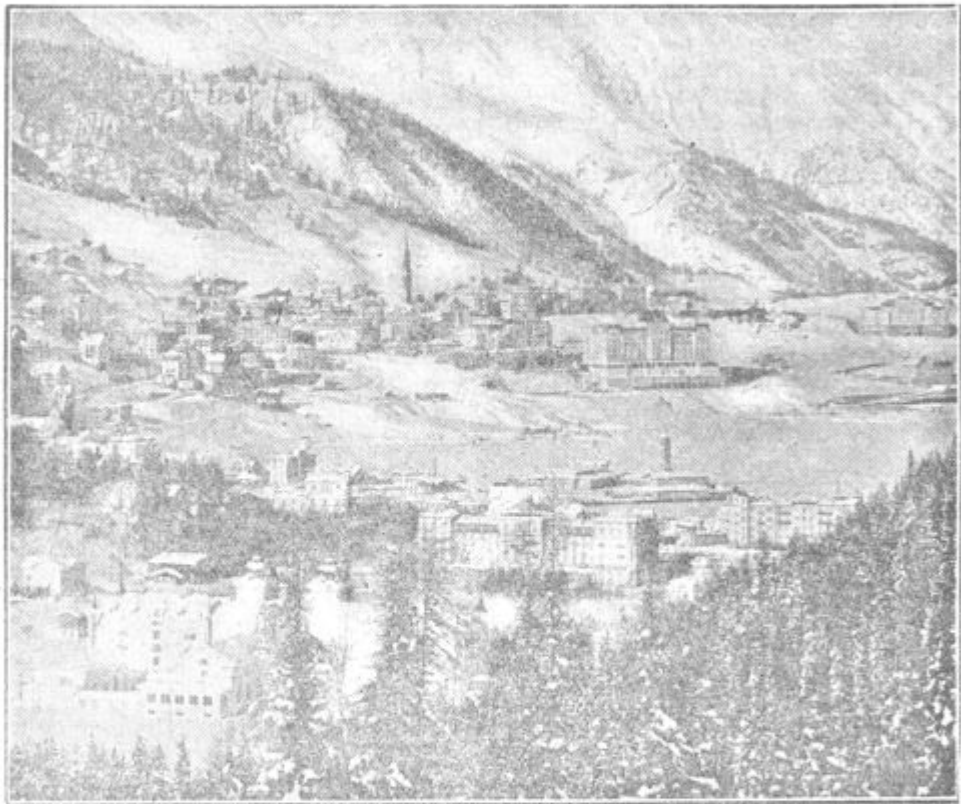
Odločil sem se, da preživim božične praznike v St. Moritzu, tem «solnčnem nebeškem raju na zemlji», ki mi je ostavil že izza prejšnjih dveh božičevanj najlepše vtiske in spomine. Denarja ne kaže jemati v gotovini, marveč v obliki akreditiva po domačih bankah na eno izmed številnih bank v St. Moritzu, ki mi to svoto poljubno izplačuje. Garderoba obsegaj smoking, športno obleko, sviterje, snežne čevlje itd.; mimo kovčega je zelo priporočljiva potovalna vreča s ključavnico.

★

Gorenjci imamo to ugodnost, da lahko uporabljamo monakovski brzovlak, ki se ustavlja tudi v Kranju. Neizogibne so, kaj pa, carinske revizije: jugoslovenska na Jesenicah, avstrijska v Podrošci, zopet avstrijska in naposled švicarska v Buchsu. Po trinajsturni vožnji z brzovlakom preko Beljaka, Bad-Gasteina, Schwarzach-St. Veidta (prestop na brzovlak Dunaj-Pariz) Innsbrucka dospemo v obmejni švicarski kraj Buchs. Čez pol ure smo že v Churu, važni prometni točki. Ob sezoni se tukaj stekajo dnevno dolgi ekspresni brzovlaki iz Londona, Pariza, Berlina. Od

tu vodijo električne ozkotirne gorske železnice v St. Moritz, Davos, Arosa, Flims in druge kraje. Na kolodvorih tisoči popotnikov. Vrvenje. Grmade velikih potovalnih kovčegov z značilnimi reklamnimi listki raznih svetovnih hotelov. Dve uri se vozimo po tipično gorski dolini od 560 m v višino približno 1700 m. Ta ozkotirna železnica je uprav slavošpev moderni tehniki. V dolinah ni nič snega. V skrbih smo že bili,

da zelo moderno urejeno. Po 17 in pol urni vožnji iz Kranja, sem zapustil našega lukamatijo. Pri izhodu te pozdravi armada enako uniformiranih portirjev; mirno stoje v polkrogu in čakajo. Nobenega vsiljevanja in ponujanja. Pravo ameriško pojmovanje gostove svobode. Za njimi vrste sani, omnibusov na saneh, moderni, za sneg preurejeni avto-omnibusi s «Raupenräderkonstruktion». Nato se karavane po kratkih serpenti-

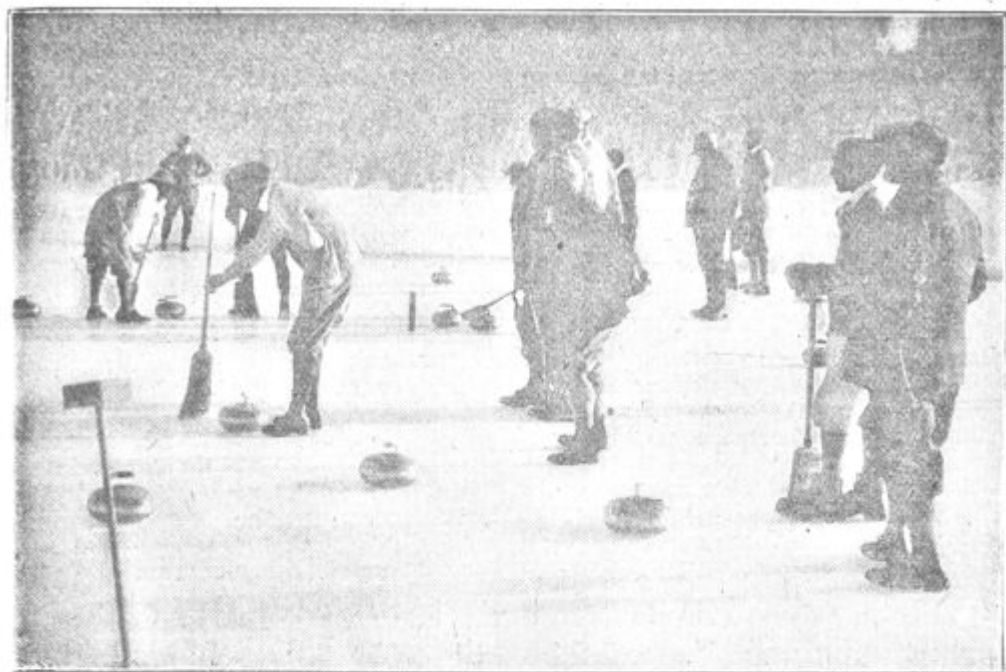
POGLED NA ST. MORITZ

da bo tudi St. Moritz brez snega. Čemu potem St. Moritz? Bali smo se razočaranja. Naposled smo pasirali približno 5 km dolg tunel. Nov svet, novo upanje, življenje! Odprla se nam je dolina Engadin, odeta v masivno snežno odejo. Prekrasno. Še, med drugimi postaje Samaden, Celerina in končno skozi poslednji predor v težko pričakovani St. Moritz.

★

Dvonadstropno kolodvorsko poslopje, lično kakor vse švicarske postaje, to-

nah pomikajo v mesto hotelov. Povsod v hotelih srečuje gosta uslužnost, vzorna snažnost in gostoljubnost; povsod se očituje strokovnaško-organizacijski duh švicarskega hotelirja, ki ga pozna in čisla ves svet. Hotelske ali privatne penzije si lahko izbereš od švic. fr. 12 — 40 (132 — 450 Din) dnevno; razlika je res velika, vendar gre le za večji komfort. V velikih hotelih, kakor so Palace, Kulm, Carlton-Grand-Souvretta (vsak od 220 do 450 postelj), lahko biva le denarna aristokracija (resnična ali «navidezna»), medtem ko inteligen-

»CURLING«, nova sportna igra na ledu

MAŠKERADA V SNEGU.

ca, — tudi premožna — po večini izbira hotel srednje vrste, da se izogne šumu hipermoderne sveta v hotelskih velikanih. Značilno je, da se dan prihoda računa v polno penzijo, dan odhoda pa ne. Napitnine ni, pač pa se pribije 10 odstotkov v račun, ki se običajno izdaja vsakih 8 dni.

Letovišcarstvo St. Moritza se deli po svoji naravi, naziranju in življenjskem programu v več kategorij. Posamezniki, rodbine z otroci. Mlado ima svoj sportni program, staro tudi svojega: izprehode, izlete, počitek. St. Moritz nudi vsakemu prav vse. Življenje se prične že ob 7. uri zjutraj. «Najpridnejši» so celodnevni izletniki. Hotelirji jim klub temu vedno zaračunajo celodnevno penzijo, zato pa dobi vsak s seboj obilen «lunch» (mrzla jedila). Med najlepše celodnevne izlete štejejo izlet na Mouttas Mouraigel, Alp-Grün in Corviglia-Hütte, vsi nad 2300 m ter po dolini v Maloja (približno 18 km), letovišče ob laški meji. Na Mouttas Mouraigel vodi vzpenjača do višine 2450 m, kjer je hotel z lepim razgledom na Engadinsko dolino. Vsenaokrog so krasna smučarska polja. Po dveh urah hoje dosežeš v višino našega Triglava; odtod se spustiš s smučmi po složnih pobočjih naravnost v dolino, kakih 1700 m voznje! Z Alp Grün, do katerega vodi znana alpska železnica «Bernina», ki je v tem kraju edina zveza z Italijo, se odpira prekrasen razgled na velike ledenike Bernina skupine in njih jezera ter na lombardsko ravan. Corviglia Hütte tik nad St. Moritzom je ena poglavitnih smučarskih izletnih točk. V najbližji okolici ima St. Moritz obilico sprehajališč; najbolj priljubljena je majhna smučarska tura z vzpenjačo na Chantarella. Tu so zlasti tereni za začetnike, odkoder se vračajo vsi smučarji na običajni five o'clock hotela Souvretta.

Dopoldanske ure v St. Moritzu samem so posvečene drsanju in življenju na drsališčih; z njimi je letovišče kaj dobro preskrbljeno. Vsak večji hotel ima svoje umetno drsališče mimo splošno dostopnega, ki je last «Kurvereina». Povsod igra dopoldne godba. Proti dnevni karti od 1.50 — 3 švic. fr. lahko posečaš izmenjaje razna drsališča. Povsod so na razpolago najboljši profesionalni drsalci, ki dajejo lekcije za dvajset minut proti plačilu 10 — 15 švic. fr. (110 — 165 Din). Tu srečujemo znana imena Nicholson, Krekow, Miss Rückert in druge. Le-ti često nastopajo na

menjajočih se produkcijah na ledu. Bil je res užitek, občudovati njihove produkcije, kakor skakanje čez 10 razvrščenih sodov, preko družbe sedeče pri mizi, nadalje najrazličnejša figuriranja plesov in podobno.

Izredno priljubljen in največjo pozornost vzbujajoč sport St. Moritza je hokej na ledu, čigar igra sliči nogometu. Vsi večji hoteli imajo v ta namen posebne in ločene prostore. Vse tekme, ki se vrše leto za letom, se odigravajo na drsališču Stadion s 3000 sedeži za gledalce. Drsališče je pač znatno večje od ljubljanskega mestnega drsališča. Prisostvoval sem že hokej matchem svetovno znanih moštev kakor Cambridge, Oxford, Davos, St. Moritz, München, London-Lions in drugih.

Nam je brez dvoma neznan curling, takisto sportna igra na ledu, ki jo gojijo večinoma le starejši gospodje. Igra se kot primorsko balinanje; mesto krogel se uporabljajo ovalne posode iz pločevine z roči. Okrog teh igralcev je vedno vrlo živahno. Vsak igralec, med njimi večinoma sivolasi stari finančniki, ima svojo neizbežno metlo, da čisti gladino pred premikajočo se posodo in tako «druka» za svojo stranko.

★

Prvenstvo med sporti, ki se goje v St. Moritzu, ima brez dvoma smučanje, saj je okolica St. Moritza terensko in klimatično uprav idealna, zaradi vzpenjač pa je tudi združena z vso udobnostjo. Lastnih smučiči ti ni treba nositi v St. Moritz. Ondi je več podjetij, ki izposojajo smučiče na razne roke, česar se večina gostov tudi poslužuje. Na smučskih poljih in pobočjih vidiš, kaj pa najbolj razigrano vrvenje, ki pa je prepojeno z docela familijarnim duhom. Vsak deli z drugim i veselje i nezgodice smuka, naj bo sicer tega ali onega izvora; tudi vse družabne razlike izginejo. Smučška družba je pač najbolj pisana. Tudi znano filmsko divo Lilian Harvey sem občudoval pri njenem stremljenju, da bi i v smučanju dosegla neki višek. Tudi tu je očitoval nien obraz ljubko navni smehljaj, kakršnega sem večkrat videl na platnu. Uprav presenetil pa me je njen nastop, njeno kretanje, v katerem ni bilo nič izumetničenega; vse je bilo naravno. Na čudo sem opazil, da ne mara šminke, niti eksotičnih toalet Mislim, da si naš ženski svet ne zamišlja filmskih div s takimi, glede na današnji duh, pač hvalevrednimi nazori.

Novost za naše razmere sta bobsleigh in skeleton. Prvo panogo gojijo na posebni, iz snega zgrajeni zanimivi progi, ki je dolga približno 1200 metrov. Proga je vsa ledena, v vijugah z do osem metrov visokimi nasipi. Uporabljajo se železne nizke sani z volanom, na katerih leži 4 — 6 oseb z glavno naprejo. Doseže se brzina do 120 km na uro, zaradi tega je ta sport tolikanj nevaren. Sam sem bil priča nesreči, ko je vrglo v glavni vijugi bobsleigh čez steno med gledalce.

Blizu je zgrajena posebna proga za skeleton. Tu se uporabljajo slične sani, vendar samo z enim vozačem. Oba sporta sta zelo razširjena, tudi med damami. Za inozemce imata vsak svoj stalen klub.

Lista sportov seveda še ni izčrpana. Mimo sankanja je zlasti v modi skijöring (smučanje s pomočjo jezdeca). Večkrat pa se uporabljajo za izlete štirivprežne sani, katerim se zadaj priveže cela vrsta sankočev na malih sanjah. Izleti takih sankoških karavan so prav zabavni. Na zamrznjenem jezeru pri St. Moritzu se vršijo vsako leto v februarju velike konjske dirke s konji iz svetovnoznanih hlevov. Če pa se vseh tu navedenih sportov naveličaš, ti je dana prilika, da greš v Palace-hotel, kjer je pod «hallom» krasen tenis prostor v obliki lepe dvorane z galerijami.

V tem raju in pri tej obilici zabave in sportov je čas pač vrlo dragocen. Vsak gost čuti disciplino do sportnega udeleževanja in prebije ves čas v uživanju solnca in zraka — ves dan izven hotela. Odmori so zelo kratki; takrat pa še bolj oživijo ceste, še bolj se razvijejo promenade. Najprijetneje je sedeti pri mizah po žgočem opoldanskem solncu na majhnem trgu pred hotelom «Rosatsch». Sedi in promeni se v navadnem sportnem dresu brez sukenj. Zanimivo je opazovanje mimo gredočih. Krasne fantastične sportne obleke v vseh barvah. Novosti iz najrazličnejših modnih salonov; prednjačijo seveda dame. Fantazija brez meja, mogoča in nemotena samo v St. Moritzu: v vsakem drugem kraju bi bila prekričeča.

★

Five o'clock. Okrog pete ure se vračajo sportniki v hotele na čajanke z godbo in plesom. Prideš s smučarske ture v podkovanih čevljih, osnežen v hotelsko garderobo, kjer odložiš nepo-

trebno in se osnažiš. Garderobe so najmodernejše urejene, na razpolago so umivalniki, nešteto malih brisač in vse druge toaletne potrebščine. Vsi gredo kar z «gojzerci» in v jumperjih v parketne, s perzijanskimi preprogami pokrite «halle». Klasična godba predvaja najprej koncertni program. Po okrepcilu izgine vsem utrujenost. Družba postaja vesela in razigrana, še bolj pa to poveča jazz-band. Vse pleše, staro in mlado, čeprav ima za seboj vsak več ur sporta. Po 6. uri se čajanke zaključijo.

V nočnih urah življenje v St. Moritzu prav nič ne miruje. Povsod same zabave, koncerti, jazz-band, družabne igre, rolette. V večjih hotelih je vsak večer v «hallu» najprej koncert. Zbere se družba iz celega St. Moritza, tako da so vsi večeri dobro obiskani. Po deveti uri pa se razmahne ples, ki traja v hallu do polnoči, v barih pa se nadaljuje do jutra. Policijskih ur St. Moritz ne pozna. Tudi v ponočnih urah te natakariji ne nadlegujejo za večje izdatke, zato lahko prebiješ te ponočne zabave v najodličnejši družbi in pri godbi ob prav skromnih izdatkih kave ali limonade. Pač pa so drage večje plesne prireditve, za katere plačaš 15 — 35 švic. fr. (165 — 330 Din) za vstopnino in soupé o polnoči. Mimo tega je vsak po vladajoči šegi obvezan piti šampanjec (steklenica stane od 30 — 75 švic. fr. (350 — 800 Din)). Najmanjši izdatek na taki veselici ti olajša žep za 600 Din. Res visoke številke! Tu se pokaže St. Moritz v pravi luči svojega bleska, luksusa, in seveda razvpite draginje, kar z lahkoto prenesejo «najpremožnejši», drugi pa pač le včasih iz radovednosti in spoznavanja tega luksusa svetovnega slovesa.

Najlepše plesne prireditve so na Sveti večer, Silvestrovo, Galla-dinner, Fancy-bali (kostimirani plesi). To so prave modne revije najsijajnejših in najrazkošnejših toalet, fantastične vrednosti, raznega okrasja, briljantov, biserov, zlasti pa širokih zapestnic, Marsikatera dama nosi v svoji toaleti milijonsko premoženje. Kakšna vrednost bi bila šele, ako bi sešteli vrednost vseh toalet z okraski vseh gostov (do 800) cele dvorane, seveda samo v slučaju resnične vrednosti, kajti tudi St. Moritz ni brez samo navidezne elegance, hohštaplerije...

Vendar se nad družabnostjo teh velikih plesov ni pritožiti. Seveda je treba poznanstva že od preje, sicer si na ple-

su osamljen, ker se damam, zlasti Angležinjam, ne smeš sam predstaviti, ampak moraš biti predstavljen. Ako pa imaš na plesu znanca, magari samo dvojico, te z lahkoto in brez vsiljivosti upeljejo v večje družbe. Zlasti konservativni so Angleži, ki so spočetka nezaupljivi, ko te pa spoznajo, jim postaneš ljub gost. Doživel sem sam tak značilen primer. Bil sem v družbi dveh Nemcev industrijcev ter nisem spočetka nič plesal. Nato je pristopil k naši mizi neki Anglež, s katerim sem se bil v baru pred nekaj dnevi mimogrede seznanil ter me je vprašal, če mi je do plesa in ali me sme predstaviti svoji družbi, mladi Američanki in Armenki. Vabilo sem sprejel ter sem se tisto noč dobro zabaval. Sličnih slučajev vpeljevanja v družbo doživiš nešteto. Kaj čudna, če zavlada v vsej dvorani duh ene družine. Letos sem prisostvoval neki izredni plesni prireditvi, ki je bila

izraz takšne popolne harmonije. Bilo je to v Embassy-baru Palace hotela na plesu pod naslovom «Cirkus». Člani navzoče najodličnejše družbe so sami oskrbeli program desetih točk, n. pr. boksanja, atletike, sugestije, dresure psov itd. Neki marquis iz Pariza, že si volasi, stari gost St. Moritzza, je igral vlogo ravnatelja cirkusa v svilenem dresu z bičem.

Najsigurnejši vademecum vsakega pofovalca v svet je brez dvoma dobro poznavanje jezikov, zlasti pa je to potrebno v St. Moritzu, ki je zbirališče internacionalne družabnosti.

★

Zdaj se St. Moritz pripravlja na II. olimpijado, ki bo v tem kraju od 11. do 19. februarja. Udeležbo je priglasilo 24 narodov z najboljšimi sportniki in moštvi. Tako se za St. Moritz zanima v teh dneh najširša svetovna javnost.

Izpoved sovjetskega državnika pred samomorom

JOFFE JE ZNAN BOLJŠEVIŠKI REVOLUCIJONAR, SOVJETSKI POSLANIK IN AGITATOR ZA SVETOVNO SOCIJALNO REVOLUCIJO. NEDAVNO JE KONČAL V MOSKVI S SAMOMOROM. PRED SMRTJO JE PISAL SVOJEMU TOVARIŠU TROCKEMU DOLGO POSLOVILNO PISMO, KI JE ZNAČILNO ZA DANŠNJI ČAS TER ZLASTI ZA RAZMERE V SOVJETSKI DRŽAVI. ZARADI OBČEČLOVEŠKE ZANIMIVOSTI KOT IZPOVED ČLOVEKA, KI SE JE SAM SODIL, ZA SLUŽI, DA GA OBJAVIMO. — PRIOBČUJEMO GA V NEZNATNI OKRAJŠAVI.

Moskva, 16. novembra 1927.

Dragi Lev Davidovič!

Vse življenje sem mislil, da mora politik ob pravem času izginiti s prizorišča prav kakor igralec, in da je boljše, če se umakne prezgodaj nego prekasno. Ko sem bil še golobrad mladič, je povzročil samomor Pavla Lafarguea in njegove žene Lavre Marxove živahne razprave v socijalističnih strankah; takrat sem branil z vso odločnostjo pravilnost njunega ravnanja in sem, kakor se dobro spominjam, ostro nastopil proti Avgustu Beblu, ki je ta samomor obsojal. Neoporekljivo je načelo, po katerem se človek lahko odpove življenju, kakor hitro se zave, da ne more več koristiti stvari, ki ji služi.

Pred več nego 30. leti sem si osvojil prepričanje, da je človeško življenje samo tako dolgo zmiselno, dokler služi Neskončnemu — ki je za nas vse človeštvo — ter da je delovanje za vse drugo nezmisel. Čeprav ima človeštvo neko mejo in konec, sta vendar le-ta v tako daljni prihodnosti, da lahko z našega stališča smatramo človeštvo za absolutno neskončno. In če verujemo, kakor verujem jaz, v napredek, si lahko prav dobro zamišljamo, da bo človeštvo pred propadom naše premičnice našlo sredstev za obljuditev mlajših zvezd in da bo nekako podaljšalo svoje življenje. Vse, kar se izvrši danes v njegov blagor, bo vplivalo še v poznih stoletjih; tako žobi naš obstoj edino možni zmisel. V

tem, samo v tem sem videl vsikdar zmisel človeškega življenja. In če pregledujem sedaj življenje, ki je za menoj, tako tudi teh 27 let v vrstah naše stranke, se mi vidi, da imam pravico do trditve, da sem bil v teku vsega svojega zavestnega življenja zvest temu svojemu prepričanju, namreč: vsebina mojega življenja sta bila delo in boj v blagor človeštva.

Celo tistih let v ječi in v trdnjavi, ko je človek odrezan od neposrednega boja in službe človeštvu, mi ne mo-

A. JOFFE

rejo črtati iz vrst zmiselnih let; to so bila leta duševnega pripravljanja in samoizobraževanja, služila so izpopolnitvi bodočega dela in jih torej lahko prištejem k letom v službi človeštva, k zmiselnim letom. V tem zmislu imam pač pravico trditi, da ni bil niti en dan mojega življenja nezmiseln.

Sedaj pa se mi zdi, da je prišla ura, ko izgublja moje življenje svoj zmisel in mi daje dolžnost, da ga končam.

Že več let mi vodstvo naše stranke v soglasju s svojim splošnim ravnanjem z opozicijskimi komunisti, ne mara dati političnega ali državnega dela, ki bi mi omogočilo koristno izrabo mojih sil. Zadnje leto so me, kakor veste, kot opozicijskega izključili od vsakega političnega dela.

Po drugi strani pa se nisem mogel letos, bržkone nekaj zaradi svoje bolezni in nekaj iz razlogov, ki Vam bodo brez dvoma bolj znani nego meni, udeleževati aktivno v opozicijskem boju. In po silni notranji borbi, začel koma proti svoji volji, sem se omejil na tisto obliko dela, ki sem se je upal lotiti, preden bi postal popoln invalid: na literarno in pedagoško kulturno delo. Čeprav se mi je ta naloga prvotno upirala, sem se ji vdal z vso odločnostjo in sem začel upati, da bo ohranila mojemu življenju zgoraj omenjeno potrebnost in koristnost, ki sta lahko, kakor mislim, edino opravičilo mojega življenja.

Toda zdravje se je slabšalo čedalje bolj. 20. septembra me je povabila medicinska komisija osrednjega odbora iz meni neznanih vzrokov na preiskavo specializistov. Leti so ugotovili tuberkulozo na obeh pljučnih krilih, srčno napako, kronično vnetje žolčnega mehurja, vnetje ledvic, vnetje slepiča in splošno vnetje živčevja. Razložili so mi kategorično, da je z mojim zdravjem slabše nego si mislim, in da ne smem več misliti, da bi bil dovršil svoje tečaje na višjih šolah (na moskovskem vseučilišču in orientalskem zavodu). Pristavili so, da bi bilo bolje, če bi to misel opustil, začel še tisto uro s pravilno kuro in odpotoval taksvoj v inozemstvo v kakšno pripravno zdravilišče. Ker pa takega potovanja nisem mogel opraviti v dveh dneh, so mi zapisali neka zdravila in določili oskrbo. Nobeden izmed zdravnikov osrednjega odbora me ni obiskal. Profesor Davidenko in dr. Levin, ki sem ju pozval k sebi, sta mi zapisala neke pripomočke, ki mi niso dali nobenega olajšanja; potem sta izjavila, da »se ne da nič napraviti« in da je potovanje v inozemstvo brezpogojno potrebno. Dr. Levin je dejal moji ženi, da se stvar zavlačuje samo zategadelj, ker medicinska komisija očitno meni, da me hoče spremljati žena, kar bi bilo »zelo drago«. (Če obolijo neopozicijski sodruzi, jih pošljejo v inozemstvo z vso družino. šestokrat še v spremstvu tukajšnjih zdravnikov in profesorjev; poznam dosti takšnih slučajev in moram priznati, da so me poslali pri prvi krizi mojega živčnega vnetja z ženo, otrokom in profesorjem v tujino; takrat še niso vladale današnje navade v stranki.) Moja žena je odgovorila, da ne zahteva na-

vzlic mojemu žalostnem stanju, da bi me spremljala ona sama ali kdorkoli. Nato je zagotovil dr. Levin, da bo vprašanje pod temi pogoji zelo hitro rešeno.

Moje stanje se je slabšalo še dalje in moje muke so postale tako grozne, da sem zahteval naposled od zdravnikov samo še kakršnokoli olajšilo. Dr. Levin mi je danes izjavil, da tukajšnji zdravniki ne morejo pomagati in da je takojšnje odpotovanje v inozemstvo edina rešitev. Sedaj pa proti večeru je sporočil zdravnik Osrednjega odbora, sodrug Potemkin, moji ženi, da je medicinska komisija Osrednjega odbora sklenila, da me ne odpošlje, temveč da me bo zdravila v Rusiji. Vzrok bi bil ta, da so zahtevali specialisti zdravljenje v inozemstvu, med tem ko je hotel Osrednji odbor porabiti samo 1000 dolarjev v ta namen, in v nobenem slučaju več. Kakor veste, sem dal stranki v prejšnjih časih več nego 1000 dolarjev in na vsak način več, nego sem jo stal, odkar me je revolucija oropala vseh sredstev in mi onemogočila, da bi se zdravil na lastne stroške. Med zadnjo boleznijo sem imel personal poslaništva na razpolago, sedaj nimam po svoji »vrstni vrednosti« niti pravice do osebnega tajnika. Poleg tega mi dokazuje zanesmarjanje v zadnjem času (že 9 dni ležim dejansko brez pomoči in električne kura, ki mi jo je predpisal Davidenko, se ne izvaja), da ne smem računati niti na tako preprosto pomoč, kakor je prevoz v nosilnem stolu.

Dragi Lev Davidovič! Zvezana sva po desetletnem skupnem delu in, kakor upam, osebnem prijateljstvu, in to mi daje pravico, da Vam povem v trenutku odhoda, kaj se mi zdi na Vas slabost.

Nikoli nisem dvomil o pravilnosti poti, ki ste jo Vi pokazali, in Vi, veste, da sem stopal že 20 let z Vami, v vsem času »permanentne revolucije«, toda vedno sem mislil, da Vam je primanjkovalo nekaj Ljeninove neuklonjivosti, da bi ostali, če treba, sami na poti, ki ste jo spoznali kot pravilno, in v jasnem doumetju dejstva, da bo ta pot v bodočnosti pritegnila večino, da jo bodo vsi spoznali kot pravo. Politično ste imeli od l. 1905. vedno prav in jaz sem Vam čestokrat izjavil, da sem slišal na lastna ušesa, ko je Ljenin priznal, da ste imeli 1905. Vi

prav, ne pa on. Pred smrtjo človek ne laže in jaz Vam sedaj ponavljam...

Toda Vi ste se mnogokdaj odpovedali svoji pravilni liniji na ljubo kakšnemu sporazumu, kakšnemu kompromisu, čigar vrednost ste pretiravali. To je napaka...

To sem Vam hotel povedati že večkrat in sem se odločil šele sedaj ob uri odhoda.

Še dve besedi o osebnih zadevah. Zapuščam ženo, bolno hčer in majhnega dečka, ki so slabo skrbljeni za neodvisno življenje. Vem, da ne morete sedaj ničesar storiti zanje in da ne smem računati na današnje vodstvo v stranki. Toda ne dvomim, da je dan blizu, ko boste prevzeli mesto, ki Vam gre. Ne pozabite tedaj na mojo družino.

Želim Vam energije in poguma, kakor ste ju kazali do danes, in hitre zmage. Objemam Vas iz vsega srca. Zbogom.

Vaš A. Joffe.

Miroslav Hirtz

Ti pes, ti ...

S pisateljevim dovoljenjem iz knjige: «Novele iz žvotinjskega svijeta, Knjiga jednoga prirodnjaka», Zagreb 1927.

Vse bolj in bolj naglo se je nižal mrak na zemljo... Čez daljno ravan, čije robovi so se izgubljali v njegovem naročju, je tulil krivec kakor lačna hijena...

Mojemu vrancu se je udiralo globoko v bel sipek celec; mukoma je vlačil nogo za nogo in je zdaj pa zdaj zarezgetal, spustivši glavo. Bodle so ga ostre iglice, ki mu jih je veter neusmiljeno puhaval v mehke občutljive nozdrvi.

Že nekaj dni se je brez nehanja sipal z motnega neba ostri sneg, kakor da bi hotel zasuti vso okolico in zamesti slednjo sled življenja...

Zlezel sem docela v debeli kožuh in sem ves stisnjen sedel na sedlu, mežikajoč z napol odprtimi očmi v belo sneženo odejo pred seboj; prislanjal sem zdaj ta zdaj oni prezeblji uhelj ob zavihan dlakast ovrtnik in predeval uzde iz roke v roko, tako me je vzlic debelim rokavicam ščipal mraz za prste. Skozi odprtine rokava in druge špranje me je mrzilo uprav do kosti. Včasih se mi je videlo, kakor da odrevenel, trd in vkovan v verige visim v zraku; nič več nisem čutil ne stremena pod nogami niti uzd v rokah. Le v hipu, ko je nenadoma zakrakal vran nad menoj, letech nočevat v nejasno daljino, mi je v duši malce odleglo. Zavedel sem se, da v tej strahotni snežni sipi nisem sam, brez vsakršnega spremstva...

Tako sva tedaj bredla po zajetnih sneženih zametih, ki so bili pokrili grmovje, seč in jarke, ostavljajoč le tu in tam borno vejo, ki je vsa očrnela otožno molela nad belo okolje. Metež je zametel slednjo zanesljivo poljsko pot in kolovoz, vse se je bilo skrilo pod skrivnostnim pajčolanom. Vrancu se je tu in tam udiralo do vampa, dokler se ni vzpel in mukoma stopil na trdnjša tla.

Toda glej... ondi-le se nekaj črni skozi mrak... dolga vrsta jagnedov... vaška cesta... in malo dalje tretetajo iz hiš prve luči. Čuje se tudi zvenkljanje krugulčkov, bržčas od šani ki brzijo po cesti. A v zraku se oglašča prvo večerno plahutanje peroti: fi-fi-fi-fi. Divje race lete k bližnji reki...

«Kmalu bova na varnem!» — sem rekel samemu sebi in močneje prijel za uzde, vzpodbodel vranca, da je hušknil z nozdrvi in se je njegov dih v dveh zmrznjenih trakovih zarisal k tlem...

Ni trajalo dolgo, pa sva prispela k pokopališču z mrtvašnico, z dvema temnima boroma in z nekaj križev, ki so komaj kukali izpod snega, medtem ko je veter vsevilj metel s snežinkami in jih sipal na grobove.

Pol ure pozneje se je vranec ustavil pred majhno bajto na vasi. Izpod strehe je visela črna plošča z velikimi belimi črkami. Bilo je še toliko svetlobe, da sem lahko razbral skozi mrak: «K zlati zvezdi».

«K zlati zvezdi» sem ponovil polglasno in obrnil konja skozi odprta vrata na dvorišče. Priskočil je neki možicelj; brž sem razjedil, mu izročil konja, da ga spravi v hlev in veleh, naj mu nasuje v jasli sena in ovsa, ker moram še to noč dalje. Potlej sem krenil skozi ozek temen hodnik v krčmo. Na moč sem si zaželel peči in odmora; onemogel sem od dolge gozdne poti, ki je trajala vse popoldne. Treba je bilo pregledati, ali so gozdarji izpolnili vse odredbe in da'i divjačini zadosti hrane za čas strašnih zimskih metežev...

Bila je to preprosta vaška gostilna z lesenimi zakajenimi tramovi, z nekaj dolgih miz in klopi. V sobi se je širil vonj po zadušljivem dimu in po mokrem obuvalu, s katerega se je cedil raztopljen sneg. V kotu se je hrupno pogovarjalo nekaj ljudi — očitvidno domači kmetje. Slabotna luč petrolejske svetiljke, ki je visela pod stropom, ni dala, da bi jasneje videl njihova lica, ker se je temen dim, ki so ga puhali iz pip, vlačil v debelih plasteh po vsej sobi.

Sedem tudi jaz za mizo, naročim vina, kruha, malo sira in kar je še krčmar imel pri sebi, in ne meneč se za druge ljudi, si venomer drgnem roke, ki so odrevenele od mraza. Počasi pa sem se jel vendarle ozirati okrog sebe, da bi spoznal svoje novo pribeževališče, — dejal bi, že iz same hvaležnosti, da sem naposled našel toplo strego.

Tedaj pa opazim še eno bitje, ki se je vse dotlej stiskalo k peči, a je tisti hip vstalo in medlo stopilo k vratom, jelo grebsti po njih in cviliti, da ga pu-

ste iz sobe. Dva ali trikrat je zagreblo s sprednjimi tacami, potlej pa je obrnilo lepo rjavo glavo in s pogledom ponovilo prošnjo...

«Že spet gre!» — je rekel krčmar. «Sicer pa je že njegov čas,» je pristavil po kratkem molku, medtem ko je bil vtaknil v žep veliko uro, na katero je bil pogledal.

V gostilni je zavladovala tajnostna tišina. Opazil sem, da je vsakdo pogledal to milo žival s posebnim spoštovanjem in ljubeznijo. Krčmar je stal v sredini sobe. Smeh se mu je razlezel po širokem obritem obrazu. Ni črnil besede. Nisem mogel pronikniti v smisel te situacije.

Medtem ko so vsi samo zrl v psa, se je oglasila iz sosedne sobe neka ženska:

— Sokol! Sem-le, Sokol!

On pa se ni ganil z mesta; še bolj in bolestneje je zacvilil in je nekajkrat čvrsto oprasnil z repom po podu, potlej pa se je dal v skok, dokler ni spet na vso moč zagrebel po vratih.

— No, pojdi! — Prihitela je služkinja, prišla skoroda uslužno za kljuko in Sokol je z odmerjenim skokom planil skozi odprta vrata v hodnik, odtod pa menda na dvorišče...

Ni mi bilo treba niti vpraševati. Krčmar mi je bral z obraza, da sem postal radoveden.

«Glejte, gospod, čudno je s tem-le psom!» je dejal in stopil k moji mizi.

«Pameten je kakor jaz ali vi, gospod, ker ve, kaj hoče, se spominja, ne pozablja. Kako dolgo je že? Polnih osem let je minilo, kar je umrl moj oče... Psu se je takrat nagibalo drugo leto h koncu. Tam-le v sosedni sobi je ležalo očetovo truplo. Oh, ko bi videli njegovo žalost, njegovo zlomljeno srce! Ves dan so se mu udirale solze iz oči, zakaj tudi psi lahko jokajo, prav kakor mi, gospod! Jaz sem ga božal in tolažil; ali naposled sva se oba jokala pred mrtvim očetom. Povešane glave se je pes vlekel k odru in je vse do pogreba zvesto stražil svojega gospodarja. Nihče razen domačih ni smel blizu, ker bi ga bil pes napadel. In kako je šele bilo, ko so starega nesli z dvorišča na pokopališče! S silo smo ga zaprli še pred pogrebom v skedenj in ga ondi še zvezali za verigo, da ne bi videl žalosti. Toda pes je dobro razumel, komu poje duhoven ter da kladivo udarja ob krsto, ki je skrila to, kar je bilo njemu najdražje...

Od togote si je ogulil in okrvavil ves vrat, prizadevaje si, da bi pretrgal verigo. Osem dni ni od žalosti poizkusil ne jedače ne vode. Zaril se je v kot, stisnil glavo med sprednje noge in je žaloval, nenehoma žaloval, ne meneč se za moje laskanje.

Čez nekaj tednov pa je vse v hiši spet krenilo na prejšnji tir. Vse delo se je bilo naslonilo na moja ramena. Ko sem bil nekega dne zaposlen na dvorišču in sem pregledaval hleve, se oglašila nekdo s ceste onkraj plota. Obrnem se; bil je naš grobar, ki je prišel mimo. «Ti... tvoj pes prihaja vsak dan k meni na pokopališče in grebe prst na grobu tvojega očeta. Stalno vsak večer pride...» je dejal in brž izginil za vogalom.

Naslonil sem se z vilami, ki sem ž njimi preje pripravljaval seno v skednju. Nič ni pomagalo; moral sem se zamisliti. Moj Sokol! Je-li mogoče, da on...? Ni mi nekako šlo v glavo... Med tem premišljevanjem se je zvečerilo. Sokol je postajal čedalje bolj nemiren. Stopical in vohal je sem ter tja po dvorišču, dokler ni nenadoma planil nekam na cesto...

Nemara pojde zdaj? — sem pomislil, vrgel vile v kolarnico in krenil po bližnji čez njivo proti pokopališču. Hotel sem Sokola prehiteti. Po vseh štirih sem se plazil med visoko koruzo, počenil zdaj pa zdaj za kak grm ob poti in previdno dvignil glavo, iskaje z očmi Sokola, ki je enakomerno hitel po beli stezi med njivami. Opazil sem, da se je včasi za hip ustavil in se ozrl okoli sebe, hoteč se menda preveriti, ali ne gre kdo za njim.

Podvizal sem se in se v veliki vijugi previdno približal pokopališču. Tu sem se preplazil skozi gosto trnjevo ograjo in počenil za smreko v kotu tik mrtvašnice, kjer je bila trava med dvema grobovoma dovolj široka, da me skrrije. Vsenaokrog je rasel sam plevel, vmes so moleli iz trave pošev nagnjen in na pol razpadli križi, nekje nad živo ograjo pa se je vrešče podila jata vrabcev in srak... Potrpežljivo sem čakal in venomer meril živo mejo od kraja do konca... Kmalu je polukala skozi grmovje rjava glava in se prerivala skozi zajčji prehod baš nasproti mojemu skrivališču.

Najprej mu je samo glava gledala iz živice; oči so mu nemirno švigale, kakor vsaki živali, preden se spusti iz goščave na jaso. Tedajci pa jadrno švigne

preko visoke trave na široko glavno stezo in previdno odcaplja k očetovemu grobu, ki je bil še ves rumen od prekopane ilovice...

Kaj bo zdaj? ... sem se vprašal. Sokol je jel z zajetnimi zadnjimi tacami grebsti, da je prst kar frčala po zraku. Pri tem je tulil potihoma, drhteče ... Že sem hotel planiti k njemu in ga stisniti k sebi na prsi, stisniti in objeti. Nisem mogel. Bolest, ki me je vsega prevzela, me je nekaj trenutkov še zadržala v zasedi in je bilo treba dokaj moči, preden sem se zbral in ga poluglasno poklical: «Sokol!»

Ni me čul. Točkanj se je bil zatopil v svoje delo, da sem še drugič zaman vzkliknil «Sokol!» Šele na tretji klic je dvignil glavo, iščoč z očmi, kdo ga kliče; ko pa je ugledal mene, ki sem mu stopil naproti, je jel teči v smeri k svoji zajčji luknji v ograji. Nemara me v prvem trenutku ni niti prepoznal; ko pa sem ga jel zvati z vse slajšimi besedami, se ni niti za hip več obotavljal: ves razigran mi je prihitel pred noge in je jel lizati noge, roke, obleko, karkoli je bil dosegel. Spominjam se, da sem ga takrat vzela v naročje in sedel ž njim k očetovemu grobu. Tu sem ga božal vse do poznega večera.

Že se je oglasil čuk z mrtvašnice in pošastno klical v poletni večer, ko sva se vračala domov...

Štiri tedne je bilo zapovrstjo tako, gospod. Sleherni večer je šel Sokol na pokopališče, še vedno prepričan, da bo

izkopal svojega dobrotnika. Ko pa je naposled spoznal, da je vse zaman, se je udal tihi žalosti. Samo vlegel se je čez grob in ondi dolgo počival. Tako dela zdaj že osmo leto — najsi je še tako vroče ali najsi vlada najhujši mrz. Ondi ostane štiri ure, potlej pa se otožno vrne domov in se stisne v svojo hišico ali pa v kak kot...

Krčmar je končal svoje pripovedovanje tako prepričevalno, da nisem mogel nimalo dvomiti, da je res to, kar je povedal. Iskreno moram priznati, da sem poslušal povest o Sokolovi zvesti ljubezni z velikim ganotjem.

Čuden, dejal bi, mističen nastroj je zavladal v vsej družbi; vsak je molčč sedel na svojem mestu. Kmalu je spet zagreblo na vratih; vstopil je Sokol, obilno posut s snegom po vsej rjavi dlaki. Z enim samim pogledom je bil ošinil nas in gospodarja, potlej pa se je mirno stisnil v svoj topli zapeček...

... Kmetje so nadaljevali prejšnje pomenke, moje oko pa se je nenehoma upiralo v to drago žival, ki je vzbudila v meni vse polno misli in vprašanj o pameti, instinktu in živalski inteligenci.

Največ sem mislil, kaj pa, o samem Sokolu in o njegovi zvestobi preko groba.

Prav pravi sloveči prirodoslovec Bufon da je pes edina žival, čije zvestobi lahko vsekdar zaupaš... Pa so še na svetu ljudje, ki drug drugega psujejo: ti pes, ti!...

IZ DRUŽBE

Breda

Nekaj nasvetov o dostojnem vedenju

2. V salonih

Če si povabljen na prireditev v privatno hišo (na zakusko, kosilo, čajanko, večerjo, raut itd.), moraš v prvi vrsti mimo vseh že navzočih gostov pozdraviti hišno gospodinjstvo in gospodarja. Ni dopustno, da medtem, ko iščeš svoje gostitelje in so ti drugi, tebi znani gostje slučajno bolj pri roki, obstaneš pri njih, se rokuješ in razgovarjaš, preden si bil pozdravil hišno gospodinjstvo oziroma gospodarja.

Pri večjih sprejemih v salonu oziroma salonih ne pričakuj vedno posebnega pova-

bila, kam imaš sesti, temveč prisedi k tej ali oni skupini povabljenecv. (Mesto se ti vedno nakaže pri kosilu ali večerji.)

Če si popolnoma tuj in nikogar ne poznaš, naprosi gostitelja ali gostiteljico, da te predstavijo. To stori gostitelj po navadi osebno. Če pa je družba večja, zaprosi gostitelj svojega sorodnika ali pa tudi mlajše gospode iz družbe, ki so z njim v službenem razmerju, da mu pomagajo pri tem poslu.

Pri takih prilikah smeš svobodno, vendar pa diskretno hoditi od ene skupine do druge. Ne smeš pa zapustiti svojega mesta in se

oddaljiti v trenutku, ko hišna gospodinja oziroma gospodar prisede k tvoji ožji družbi.

Čim si se odločil za odhod, pozdravi najprej gostiteljico in gostitelja in potem krog, v katerem se v tistem trenutku nahajaš. Če pa gostiteljica in gostitelj nista v tvojem ožjem krogu, pozdraviš najprej tvojo najbližjo okolico, potem pa takoj poiščeš gostiteljico in gostitelja, da se od njiju poslovliš. Ostale goste pa pozdraviš samo s kratkimi pokloni na desno in levo, ko greš mimo njih.

Če imaš s seboj soprogo, zavisni od nje, kdaj zapustita družbo. Čim soproga vstane in ti da tako znamenje za odhod, se ji moraš nemudoma pridružiti, četudi bi še tako rad ostal nadalje v družbi. Zadržuje jo lahko samo gospodinja, nikdar pa ne ti ali kak drugi gost.

Kadar spremlja gospodinja ali gospodar svojega odhajajočega gosta do vrat, moraš še posebno pohiteti. Nedopustno je, da se odhajajoči gost v tem primeru dolgovечно poslavlja od svojih znancev in pusti, da gostitelj čaka nanj. Tudi ne gre, da odhajaje sprožiš s spremljajočim te gostiteljem širok razgovor. Tako namreč zadržuješ gostitelja pri izvrševanju njegovih dolžnosti, ki jih ima še nasproti ostali družbi.

Tudi se ne sme zgoditi, da bi bila tvoja soproga že v garderobi, ti pa bi se še vedno mudil v salonu in se razgovarjal s svojimi znanci.

Torej ne delaj s svojim odhodom »dogodkac«, s katerim bi vznemiril vso družbo.

Nikdar se v privatni hiši, čeprav gre za prireditev večjega stila, ne smeš posloviti od gostiteljev po »francoskok«.

3. Dostojno vedenje pri jedi v salonu

Če vabiš na *déjeuner* ali *dîner*, oziroma *souper* v svojo hišo, oziraj se pri sestavljanju menuja bolj na kakovost jedi nego količino. Menu bodi izbran in razmeroma kratek. Ogibaj se vsega, kar bi moglo zapustiti vtisk bahavosti.

Če pa pogostiš svoje goste v hotelu, je lahko kosilo ali večerja obilnejša, da se ne vidi, kakor da hočeš štediti.

Če postaviš *buffet* za raut, zakusko itd., mora biti ta zelo raznovrsten in tako obilen, da ima vsak gost do konca vsega na izbiro.

Pri rautu in vseh prireditvah, kjer se postavi *buffet*, si gostje po večini sami strežejo, oziroma pomagajo gospodje damam.

Glede pogrinjavanja mize velja tudi tukaj »la hanteure« vse to, kar pripomore k mirni, a bolj strogi »štimgung«. Tudi tukaj

velja kakor povsod v življenju kot vrhovno načelo okusna enostavnost.

Če ima gostitelj vse polno srebra, vse polno vaz, žardinjer in nastavkov, ne bo s tem natrpal in preobložil mize. Tako utegne doseči z nekega stališča večji, vendar pa na splošno banalnejši efekt. Takega efekta pa ne sme imeti miza odličnega gostitelja. Ne posnemaj glede tega kinematografskih aranžmajev in ne kopiraj reprodukcij v modnih revijah, kajti ni vedno odlično, kar je moderno.

Ne napravi tedaj na mizi izložbe vseh svojih dragocenosti; tudi je ne preobloži z nastavki, polnimi slaščic in desertov. Namesto tega pa jo zmerno okraši s cvetjem in s svečniki.

K mizi vodi vsak gospod določeno mu damo. Prvo damo vodi gostitelj kot prvo. Če pa je v družbi visok cerkveni dostojanstvenik, ga spremlja kot prvega hišna gospodinja. Tudi v primeru, če je med gosti kot prva osebnost visok funkcionar brez žene, popelje le-ta v prvem paru hišno gospodinjino k mizi.

Za prvo dvojico se razvrste ostali gostje, in sicer tako, kakor jim je to določeno ustmeno ali pismeno. Brž ko so prispeli vsi gostje k mizi, k svojim že vnaprej določenim in označenim mestom, sede gospodinja prva za mizo in za njo ostala družba.

Da se izogneš vsaki zmešnjavi, zlasti če je število gostov veliko, je potrebno in priporočljivo, da izročiš vsakemu gospodu v orientacijo že poprej v salonu majhno skico, iz katere vidi, kje je njegovo in njegove dame mesto. Seveda ne storiš tega osebno, temveč po katerem izmed svojih istimnih mlajših gostov, ki ga lahko naprosiš za to uslugo.

Ko so gostje zavzeli svoja mesta, vzame spet gospodinja kot prva servijeto, kar je običajni znak za služinčad, da prične s serviranjem.

Servijeto si moraš vedno popolnoma razprostrto položiti na kolena in nikdar ne štedi z uporabo; zlasti jo rabi, preden piješ in ko si odpil.

Ni prav, da jo nerabljeno mirno pustiš kraj sebe, prav tako ne, da jo po končani jedi zopet zravnaš.

Če ti zdrkne servijeta na tla, ti jo pobere služinčad in jo zamenja s čisto.

Servijete ne sme povabljenec nikdar rabiti za brisanje krožnika ali snaženje orodja.

Ne ogleduj monogramov in ne ocenjuj s prsti, še manj pa govoreč s sosedi kakovosti namiznega prta in drugih predmetov. Zanimati te sme samo kakšna stara dragocena čipka ali posebno lepo ročno delo. Če leži ob tvojem prostoru majhen šopek

ali posamezna cvetka, jo moraš ceniti in vzeti seboj.

Menu preberi z interesom in ne skremži obraza, če slučajno opaziš to ali ono jed, ki ti preveč ne prija.

Jedi se servirajo z velikih krožnikov, pladnjev in skled, katere pa morajo biti razmeroma pičlo obložene. Izvzeti so pladnji z mrzlimi jedmi in nastavki s sadjem; le-te smeš bolj obložiti.

Krožnike in potrebno orodje se postavi pred gosta pred vsako jedjo posebej; samo za prvo jed so krožniki s potrebnim orodjem že na mizi.

Kozarce postaviš tudi prej na mizo in sicer toliko pred vsakega gosta, kolikor vrst vina se bo serviralo. V kozarec se ne sme nikdar naliti vino do roba, temveč samo dober prst pod robom.

Jedi se servirajo po določenem redu vedno z leve strani, rabljeni krožniki pa se odzamejo z desne strani. Tudi vino se toči vedno z desne strani.

Juhe ne smeš nikdar jesti z nagnjenega krožnika in tudi ne smeš nikdar po končani jedi krožnik odriniti od sebe.

Če ješ juho, nosi na pol polno žlico k ustnicam in ne hodi z glavo in telesom žlici naproti. Vzravmano se moraš držati ves čas dineja ter nositi jedi k ustom, ne da bi se pri tem sklanjal nad krožnikom. Žlica ne sme v usta, temveč samo do ustnic; moraš tekočino vliiti ob stranskem robu žlice v usta. Vedi, da žličice, servirane k čaju in črni kavi, služijo samo za mešanje in se z njimi čaj ali kava ne nosi v usta.

Dovoljeno ti je, da to ali ono jed odkloniš, če je res ne moreš prenesti.

Kar pa si naložil na krožnik, moraš pojesti; pustiti smeš samo to, kar ti je bilo predloženo, če to presega tvoj apetit, ali ni po tvojem okusu.

Pri mesu, ki ga seveda sproti režeš, imej vilice v levi in tudi z levo nosi v usta.

Pri jedeh, h katerim se ti predloži samo vilice, si pomagaš s koščkom kruha. Pri tem držiš vilice v desni, kruh pa v levi roki.

Nikar ne nadevaj meso ali ne nalagaj na vilice jedi, preden nisi grizljaj, ki ga imaš že v ustih, pojedel. Ni lepo videti polnih ust in že drugi kos mesa na vilicah!

Nož rabi samo za rezanje in ne sme nikdar v usta!

Glej, da primeš čašo, čajno in kavno skodelico in orodje ter da lomiš kruh vedno s strnjenimi prsti. Kajti skrivljeni meziniec ter razširjeni prsti so neokusna afektacija.

Pri jedi imej vedno roki do zapestja na mizi. Če moraš rabiti zobotrebec, stori to diskretno.

Jedi ne smeš pohvaliti — pač pa smejo hvaliti gospodje vino. Gospodj sme tu pa tam izprazniti čašo do dna — dama nikdar!

Medtem ko piješ, gledaj vedno v čašo in ne okoli sebe!

Pri oficijelnih gostijah se ena in ista jed nikdar dvakrat ne nudí.

Ne kaži radovednosti in ne stezaj vratu za prihajajočimi jedmi. Oglej si jih diskretno šele, čim ti jih ponudijo.

Pri pojedinah je bolje, da se malo govori, zlasti še na oficijelnih gostijah.

Med jedjo nagovori svoje sosedo ali sosedo samo v trenutku, ko le-ta ne je. Samo ob sebi se ume, da tudi ti takrat ne ješ. Še lepše je, da za ta hip tudi spustiš jedilno orodje.

Konverzacija pri mizi omejuj, da ne motiš, oziroma ne zadržuješ jedilnega reda. Tudi tukaj se ravnaj po gospodnji, da boš približno tedaj, ko ona preneha jesti, tudi ti končal. Ni lepo, da se zaradi konverzacije tako zakasniš, da šele pričneš z jedjo, ko so drugi uže končali.

Gospodinja pa uberi tak tempo pri jedi, da ji bodo lahko sledili tudi starejši gostje, zakaj čim gospodinja preneha in položi orodje na krožnik, je to običajno znak za nadaljnje serviranje.

Če gospodar toastira, ga morajo vsi gostje pazljivo poslušati. Med govorom ne sme nihče jesti, piti ali konverzirati.

Po končani jedi se hišna gospodinja prva dvigne in takoj za njo ostali gostje.

Iz obednice vodijo nato gospodje svoje dame v istem redu, kakor so jih bili privedli k mizi.

V salonu se nato servira črna kava, morebiten čaj, likerji. Tu se šele prične pušiti in bolj živo konverzirati.

Hišna goskocinija se mora vedno več razgovarjati z damami in jim posvečati večjo pozornost nego gospodom.

Vsaka dama se mora v družini razgovarjati z damami vsaj toliko, kolikor z gospodi.

Gospodje se v družbi ne smejo separirati, temveč se morajo pomešati med dame. To ne dočujejo toliko sebi, oziroma dami, h kateri prisedejo, temveč gostiteljima, da jima pomagajo družbo bolj oživetiti.

V splošnem velja načelo, da se v družbi ne podčrtuje v razgovoru lastni «jaz». Ne govori tedaj o svojih lastnih boleznih, o svojih skrbih in težavah, še manj pa podčrtuj svoje vrline, svoje bogastvo in svoje uspehe.

Z damo govori vedno samo ono, o čemer veš, da jo utegne zanimati in ne izbiraž predmeta, ki mu dama ne more slediti.

Skrajno netaktno je začeti v družbi razgovor o stvareh, o katerih veš, da so temu ali onemu gostu neprijetne ali celo mučne. Če si nevede zašel v tak razgovor, ki je izzval mučen vtisk, moraš razgovor takoj speljati v drugo smer.

V družbi nikar ne kritiziraj, še najmanj nasproti premalo znanim osebam, temveč najdi za vsako nepovoljno kritiko, za vsak očitek, primerno oprostitev.

Če je v družbi starejša dama začela razgovor o tem ali onem predmetu, je nedopustno, da razgovor prekišes s čisto drugim predmetom, ki ni prav v nobeni zvezi s tem pogovorom.

V pogovoru z damami ali o damah ne pozabi nikdar, da je bila tudi tvoja mati žena.

Vedi, da v damski družbi dama narekuje ton in predmet konverzacije. Tudi če je ta predmet navidezno naiven ali neznaten, se potrudi kot mož, da daš tudi takj snovi duha in življenja.

Ta vrsta konverzacije je za moškega večkrat težja od znanstvene razprave, pa ima veliko vrednost za družabnika.

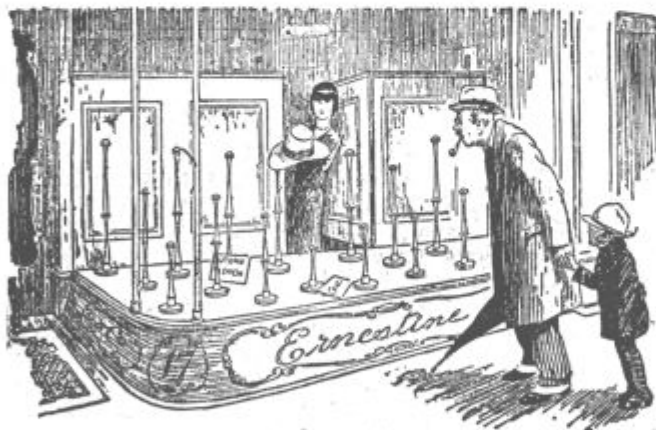
Izogibaj se vsakega izpraševanja o stvareh, ki izdajajo neokusno radovednost in ki bi te ne smele prav nič zanimati.

Tu smatram za potrebno omejitvi, da distingvirana oseba znanca, ki ga sreča, nikdar ne izprašuje, kam gre in od kod je prišel. Seveda, če pride tvoj znanec iz tujine, se smeš zanimati za lepoto tistega kraja in za njegovo potovanje.

Če po naravi nisi zgovoren, ne ogibaj se radi tega družbe in ne boj se je, kajti vedi, da postaneš tudi zanimiv, ako umeš poslušati. Ne gestikuliraj, ne poziraj in ogibaj se vsek afektacij. Ne posnemaj aluz, ki se ne ujemajo s tvojim bistvom.

V razgovoru z višjimi bodi vedno spoštljiv, a nikdar priliznjen, z nižjimi pa bodi vljuden in nikdar ne prezirljiv.

Vljudno ponašanje nasproti nižjim je boljše merilo za tvojo vzgojo, nego korekten poklon nasproti višjim.

SINČEK: *Papa, zakaj pa je pri tej modistinji izložbeno okno tako prazno?*

OČE: *Tega očetje nikdar ne vedo, ker so sami prazni. Mama ti bo povečala.*

Naslovno sliko «Zimski motiv» je izrezal grafik E. Justin.

«ŽIVLJENJE IN SVET» stane celoletno 60 Din, polletno 30 Din, četrtletno 15 Din, mesečno pa 6 Din. — Posamezne številke stanejo v podrobni prodaji samo 2 Din.

Naročnina za inozemstvo: ITALIJA mesečno 2 liri, četrtletno 6 lir, polletno 12 lir, celoletno 24 lir. — FRANCIJA mesečno 3 franke. ČESKOSLOVAŠKA mesečno 4 krone. AVSTRIJA mesečno 63 grošev. AMERIKA in ostalo inozemstvo 1 in pol dolarja na leto.

Urejuje Božidar Borko. — Izdaja za konzorcij «Jutra» Adolf Ribnikar. — Za «Narodno tiskarno» d. d. kot tiskarnarja Fran Jezeršek. — Vsi v Ljubljani.